2007 ЖЫЛ, 25-чи АПРЕЛЬ, БАРАЗ КЮН. № 78 (17729)

ЗАМАН

ГАЗЕТ 1924 ЖЫЛДАН БЕРИ ЧЫГЪАДЫ

КЪАБАРТЫ-МАЛКЪАР РЕСПУБЛИКАНЫ ПАРЛАМЕНТИНИ ЭМ ПРАВИТЕЛЬСТВОСУНУ ГАЗЕТИ

ВРЕМЯ

ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КАБАРДИНО-БАЛКАРСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

БАГЪАСЫ 3 СОМДУ

Бушуу

Россейни биринчи Президенти Борис Ельцин ёлгенди

Баш кюн Москвада Россейни биринчи Президенти Борис Ельцин ауушланды. Аны юсюнден Россей къыралны башчысыны пресс-службасы билдиргенди. Айтханларына кёре, аны жюреги тохтап ёлгенди.

Б.Ельцин 1931 жылда 1-чи февральда Свердлов областьны Талицкий районуну Бутка элинде туугъанды. 1955 жылда Уралны Киров атлы политехника институтуну къурулуш факультетин бошаганды. Андан сора усталыгына кёре урунгланды, Свердловскеде юйле ишлеучю комбинатны мастеринден башлап директоруну къуллугъуна дери кётюрюлгенди.1961 жылда Б.Ельцин КПСС-ге киргенди, 1968 жылда уа аны партия ишге чакъыргъан эдиле. 1975 жылда ол КПСС-ни Свердлов обкомуну секретарына, 1976 жылда уа биринчи секретарына салынады.

Б.Ельцин РФ-ни Президентине эки кере айырылгъанды – 1991 эм 1996 жыллада. 1999 жылда уа, президент къуллугъуну болжалы тауусулгъанчу сакълап турмай, президент полномочияларын Владимир Путинге кеси ыразылыгъы бла берген эди.

Россейни биринчи Президенти Къабарты-Малкъаргъа иги кёзден къаргъанды. Ол бизни республикагъа тёрт кере келген эди. Ахыр кере Нальчикде 2003 жылда 24-25-чи майда болгъанды.

КъМР-ни Президенти Арсен Каноков Наина Иосифовнагъа бушуулу телеграмма жибергенди эм Борис Ельцинни юй биичесине бла жууукъларына къайгы сёз бергенди.

ЫСПАС ЭТИУ

Равиль Гайнутдин ыразылыгъын билдиргенди

Къабарты-Малкъар Республиканы Президентини Администрациясыны башчысы А.Х. Кажаровну аты бла Россейни Муфтийлерини советини председатели, Россейни европалы кесегини Муслиймланларыны дин управлениясыны председатели Муфтий Шейх Равиль Гайнутдинден письмо келгенди. Анда былай айтылады:«Хурметли Альберт Хатуевич!

Россейни Муфтийлерини советини атындан Сизге уллу хурмет этгенибизни, Сиз кесигиз, жууукъ-ахлугъуз да мамырлыкъда тынч-ырахат жашау этеригизни, Уллу Аллахны ыразылыгъын табарыгъызны сюйгенибизни эмда Россейни Муфтийлерини советини Север Кавказгъа мамырлыкъны кючлендирир мурат бла баргъан делегациясына жарыкъ тюбегенигиз ючюн жюрек ыразылыгъыбызны билдиririге эркин этигиз.

Сизни бла энчи тюбешиуюбюз хайырлы болгъанды, ушагъыбыз бир бирни айтханына кулакъ салыу, бир бирге зс буруу халда баргъанды. Дин къуллукъчуа, жамауатны келечилери, бош адамла бла тюбешиулеribизге да биз уллу магъана беребиз.

Бизге ахшы къонакъбайлыкъ этгенигиз ючюн энтта да бир кере ыспас этеме эмда жамаутны аде-къылыкъгъа юйретиу ишибизде байламлыгъыбыз мындан ары да кючлене барлыгъына ишанама, Уллу Аллахдан огъурлу ишлеригизни бла мураталрыгъызны толурларына себеплик этерин тилейме».

СЕМИНАР-КЕНГЕШ

Сёз пресс-службаланы ишлеу халларыны юсериндеи баргъанды

Бек биринчиден, асламлы информация органлагъа бир заманда да ётюрюк айтмазгъа. Экинчиден, къырал жашырынлыкъда болмагъан шартланы билдирмей къоймазгъа. Ючюнчюден, айтырыгъыгызны айтхан эсегиз, «басмада чыгъармагъыз» демезге. Тёртюнчюден, тюз бла терс болгъанларын иги билмей, бир тюрлю шартны кёргюзтмезге. Бешинчиден, жартылыкъны жашырмай, аны кетерир ючюн не мадарла этилгенлерин айтыргъа. Ма быланы къырал ведомствону пресс-секретарыны бла асламлы информацияны органларыны келечилерини араларында байламлыкъланы баш жоруклъарына санаргъа боллукъду. Ала Къабарты-Малкъар Республиканы къырал власть органларыны пресс-службаларыны бирге ишлеулерине аталып, Нальчикде кёп болмай бардырылгъан семинар-кенгешде тохтащдырылгъандыла.

Аллай кенгешни бардырыуну башламчысы КъМР-ни Президентини бла Правительствосуну пресс-службасы болгъанды. Анга къырал структуралада жамауат бла байламлыкъны къурау ючюн жууаплы болгъанла чакъырылгъандыла.

-Биз бюгюннгю жыйылыуубузгъа семинар-кенгеш деп атагъанлыгъыбызгъа, кертиси бла уа ол ишибизде кюн сайын да тюбей тургъан соруулагъа жууапла табар, бирге ишлеуюбюзню бютюн игилендириую амалларын белгилер мурат бла бардырылгъан тюбешиудю, ушакъды,-деген Къмр-ни Президентини пресс-секретары Джамиля Хагарова, кенгешни ача.

Андан сора ол КъМР-ни Президентини бла Правительствосуну пресс-службасы къалай ишлегенини юсюнден айтханды, юлюге бир къауум шартла да келтиргенди. Сёз ючюн, быйылны биринчи квартальында окъуна асламлы информацияны республикалы, регион, федеральный органларыны эмда КъМР-ни Президентини энчи сайтыны юслери бла Президентни, Правительствону Председателини, министерстволаны бла ведомстволаны башчыларыны къатышыулары бла бардырылгъан 51 ишни юсюнден халкъгъа хапар билдиригенди. Пресс-служба 42 федеральный эм регион информация агентствогъа бла басма эм электрон асламлы информация органнга КъМР-ни толтуруучу власть органларыны ишлерини, республикада бола тургъан затланы юслеринден 100-ден артыкъ билдириу, пресс-релиз, башха информация материалла хазырлагъанды эм жибергенди.

Ахыры 2-чи бетдеги.

КъМР- ни ПАРЛАМЕНТИНИ КОМИТЕТЛЕРИНДЕ

Саусузлагъа хакъсыз берилген дарманла аптекаладр нек сатыладылю?

19-чу апрельде КъМР-ни Парламентини Билим бериу, илму эм саулукъ сакълау жаны бла комитетини кезиулю жыйылыуу болгъанды. Анда ДЛО (дополнительное лекарственное обеспечение) программагъа кёре, хронлу саусузланы хакъсыз дарманла бла жалчытыу къалай баргъаны сюзюлгенди.

Жыйылыуну ача, комитетни председатели И. Иванов башында айтылгъан тема аслам соруула чыгъаргъанын чертгенди. Бизни республикада да, Россейдеча, ДЛО программаны жашауда бардыргъанда проблемала чыкъгъандыла.

КъМР-ни саулукъ сакълау министри В. Бицуев айтханнга кёре, бу программагъа деп федеральный бюджетден бизни республикагъа 2007 жылны биринчи кварталында 33 миллион 163 минг сом берилгенди. Алай КъМР-де хронлу саусузланы дарманла бла жалчытыр ючюн бир кварталгъа 60 миллион бла 3 минг сом керекди. Эки кереге кёп.

Бу болумну эсге алып, Россейни Саулукъ сакълау эм социальный айнытыу министерствосу квартал сайын КъМР-ге 10 миллион com берликди. ДЛО программны толтурур ючюн, анга мардалы медицина страхование жаны бла федеральный бюджетден келген ахчаны да бёлюрге акъыл барды: алай болса, больницала дарманла эм аш-азыкъ бла азыракъ жалчытыльныларыкъдыла.

Республикалы больницаны баш врачы А. Жигунов бу юмну терсге санагъанын айтханды, больницалада дарманла болмасала, ёлгенлени саны ёсерикди, дегенди ол. Депутат Аминат Каранашева уа бу проблемany юсюнден федеральный арагъа жазаргъа керекди, дегенди.

Комитетни председатели И. Ивановну оюмуна кёре, ДЛО программаны аман ишлегенини баш сылтауу аны кереклича хазырланмагъаныды. Хронлу саусузла кёпдюле, программагъа берилген ахча уа азды. Алгъаракъда Россейни саулукъ сакълау эм социальный айнытыу министри М.Зурабов Нальчикге келгенинде, жууукъ юч-тёрт жылда саулукъ сакълауну информатизация этерге керекди дегенди: битеу саусузланы юслеринден информация компьютерге жыйыллыкъды. Алай болса, жангы къуралгъан программалада жангылылыкъла аз боллукълары баямды.

Жыйылыуда хакъсыз берилген дарманланы тизмесинден багъалы дарманланы кетерирге керекди, дегендиле. Жаланда 600 саусузгъа бир жылгъа 177 миллион com керекди, битеу да республикагъа уа 132 миллион бериледи. ДЛО программа бла 30.361 адам алыргъа керекдиле дарманла. Багъалы дарманла берилселе, къапгъанлагъа ахча къаллыкъ тюйюлдю.

Мардалы медицина страхованияны Къабарты-Малкъарда территориялы фондуну директору А.Каноков айтханнга кёре, озгъан жыл бизни республикада бир саусузгъа бир миллион somгъа дарманла берилгенди. Россейде биреуге уа жетмиш жети миллионнга! Лимитле болгъан программада аллай «льготникле» битеу ахчаны ашап барлыкълары кимге да баямды.

Ахыры 2-чи бетдеги.

Миллет проект

Тириге тыйгъыч жокъ

Белгилисича, Россей Федерацияны Правительствосу къыралда бек алгъа тамамланыргъа керекли миллет проектледен тёртюсюн - «Саулукъ сакълау», «Билим бериу», «Агропромышленность комплексни айнытыу», «Россейни гражданларына-учуз эм тынгылы жашау журтла»-къабыл этгенди. Саналгъанлада ючюнчю проект бирсиледен эсе энчиреки.

Былайда: «Не жаны бла?»-деген соруу туулады. Къырал бирси проектлеге бёлген ахчаны быллай бирин бу затха къоратыргъа керекди деп шарт кёрпюзтеди. Ата журтлу агропромышленность комплексни айнытыуну юсюнден проект а этиу товар чыгъарыучуланы кредит ахча алыу амалларын женгиллетиуге, процент ставкаланы бир кесегин тёлеуню къырал кесини бойнуна алыуъа, зл жерледе предпринимательле ишни терк айнытыугъа эм бизнес бла юкерширге сюйген адамлагъа бир тюрлю чырмаулукъ салмауну жалчытыугъа бурулупду.

Хар жаны бла да тынгылы сюзгенден сора, республикада башда айтылгъан документни «Малчылыкны терк айнытыу», «Агропромышленность комплексде мюлк жюрютюуню гитче формаларын айнытыугъа адамланы сейирлерин кётюрюу» эм «Элде жашагъан эм ишлеген специалистлени (неда аланы юйюрлерин) учуз жашау журтла бла жалчытыу» деген программагъа бёлюп, жашауда алай бардырыргъа келишгендиле. Жер-жерледен жыйыщырылгъан шартлагъа кёре, элли урунгланлы кёбюсю анга къуаннгандыла, ыразы да болгъандыла, этилген оноу адамланытамблагъы кюннге ишанылулукъларын кючлендиреди.

Былайда бир затны анытлата кетерге тийишлиди. Миллет проектге кёре бёлюнген ахча кимге болса да анга берилип къалмайды. Нек дегенде ёнкючге берилген ахчаны, белгиленнген болжалдан кечге къалмай, артха къайтарыргъа да керекди. Ол биринчиси. Экинчиси уа, ол коллектив эл мюлк предприятие, фермер мюлк, энчи иели предпринимательге да болсун, кредит алгъанны залогга салырча ырысхысы болургъа керекди. Ючюнчюден, битеу документле законнга кёре жарашдырылырыгъа тийишлидиле.

Быллай бир юлю келтирейик. Миллет проектге кёре кредит алыр ючюн, быллтыр кюрапда бардырылгъан сайлау конкурсха къатышырга деп Къабарты-Малкъардан 11 коллектив эл мюлк предприятиялны документлери хазырланылып жиберилген эдиле. Малчы комплекслерине реконструкция этиуге эм аланы жангыртыугъа узакъ болжаллы льгота кредитлени федеральный бюджетден алырга (17 миллион com) бизни республикадан жаланда чекленген жууаплылыкълары болгъан Зольск районну «Зольскени урлукълары» эм Чегем районну «Шалушка» обществолары тийишли болалгъандыла. Документлери жиберилген бирси мюлкле уа сайлау конкурсдан ёталмай къалгъандыла.

Башда айтылгъан эм бир къауум башха проблеманы хаталарындан ётген жылда малланы санын кёбейтиуде, бёлюмде продукция чыгъарыуда алгъа атлам этилген эсе да, белгиленнген чеклеге жетге онг болмагъанды. Алай былайда республикада тууар малланы санына азайыуу тохтатылпганында чекленген жууаплылыгы болгъан «Эл мюлк малланы санын кёбейтиу эм сатыу жаны бла Къабарты-Малкъар корпорация» обществону (биогюнлюкде ол «Къабмалкъагролизинг» лизинг компанияны) кыйыны уллу болгъанын сагъынмай кюйсакъ тюз болмаз. Ол быллтыр коллектив, фермер мюлкле эм энчи предприятияланы тилеклери бла Россейни регионларындан эм тыш къырадан 3220 ахшы къумалы малла келтиргенди.

Ахыры 2-чи бетдеги.

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну

БУЙРУГЪУ

2007 жылда, 20-чы апрельде № 178.

Халкъ жарыкъландырыучуну эм къабарты жазманы мурдорун салгъан Ш.Б. Ногмовну сыфатын ёмюрлеге къалырч а этер муратда:

1. Ш.Б. Ногмовну Нальчик шахарда орнатыллыкъ эсгертмесини бек иги проектини ачыкъ конкурсун 2007 жылда 20-чы майдан башлап бардырыллыгъын билдиririге.

2. Бу къошакъланы къабыл этерге:

Ш.Б.Ногмовну Нальчик шахарда орнатыллыкъ эсгертмесини бек иги проектини конкурсун ачыуну юсюнден Болумну;

айтылгъан ачыкъ конкурсну конкурс комиссиясыны къауумун.

3. Конкурс комиссия ачыкъ конкурсну итогларын 2007 жылны 20-чы ноябринде чыгъарлыкъды.

4. Къабарты-Малкъар Республиканы Культура эм информация коммуникацияла министерствосуна буюрулады:

ачыкъ конкурсну Къураучусу болгъна;

Ш.Б.Ногмовну Нальчик шахарда орнатыллыкъ эсгертмесини бек иги проектини ачыкъ конкурсуну юсюнден Болумну басмаларгъа.

5. Къабарты-Малкъар Республиканы Финансла министерствосуна, Къабарты-Малкъар Республиканы Культура эм информация коммуникацияла министерствосуна конкурсда хорлагъанланы саугъаларгъа деп, Къабарты-Малкъар Республиканы 2007 жылгъа республиканы бюджетини «Культура, кинематография, асламлы информацияны органлары» деген бёлюмюнде айтылгъан ырысхыны эсебинден 50,0 минг com ахчаны беригиз деп буюрулады.

6. Бу бегим жашауда къалай толтурула баргъанына контроль этиуню Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председателини заместители М.Р.Дышекованы бойнуна салыргъа.

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председателини къуллугъун толтура тургъан М.ТХАЗАПЛИЖЕВ.

Конкурсну болуму эм комиссияны къауумуну тизмеси газетни 2-чи бетинде басмаланады.

Буйрукъну толтуруу

Нальчикде эки межгит, килиса да ишленирикдиле, синагога жангыртыла турады

КъМР-ни Президентини Администрациясыны башчысы Альберт Кажаров Нальчик шахар округу администрациясыны башчысыны къуллугъун толтургъан Леонид Хамгоков эм архитектураны бла шахар къурулушну управлениясыны таматасы Ирина Кауфова бла тюбешгенди. Ала, башха вопросла бла бирге, КъМР-ни Президентини эки межгитни къурулушуна жерле бёлюргъе деген буйруугъу къалай толтурулгъанына да къаргъанды.

Микрорайонлада жашагъанла бла кенгешип, ара шахарыбызны администрациясы Вольный Ауулда бла Александровкада межгитле ишленирик жерлени тохтащдыргъанды. Бусагъатда проект-смета документация хазыр этиле турады. Андан сора тендер бардырыллыкъды эм подрядчик сайланырыкъды. Къурулуш ишле, эштада, май байрамладан сора башланырыкъдыла. Анга деп 4,5 миллион com бёлюннгенди.

Дагъыда 9,5 миллион com православный храмны къурулушун андан ары бардырыгъа эм 1,5 миллион com Нальчикде синагоганы жангыртыугъа берилликди.

КъМР-ни Президентини бла Правительствосуну пресс-службасы.

Сынау

Гитче бизнесни уллу ючю

Ол жаны бла Къабарты-Малкъарны бирси районлары теркчиледен юлюю алыргъа боллукъдула. Экономика кёрюмдюлени кётюрюр, халкъны жашау къолайын игилендирир, шахарда эм элледе ишсиз тургъанланы санын азайтыр ючюн, ала тюрлю-тюрлю башламчылыкъла эм мадарла этедиле.

Аренда къымылдау рес публикада кенг жайылгъан жер Терк муниципальный районду. Шёндю ол амал бла ишлегенлени саны кёп къалмай эки мингге жете кетгенди. Ала битеу сюрю жерлени 90 процентне къарайдыла.

Арендагъа алгъан жерлеринде терккине мирзеулюк юзлюк эм жазлыкъ битимле, картоф, тахта кёгетле ёсдюреди. Бай тирлик ючюн кюреще агротехника жоруклъаны къатсалыйдыла, эртten жарыгъындан ингир къарангъыгъа дери ишюнде боладыла, не аз да ишлеринде уллу кёллюлюк этмейдиле. Аны хайырындан гектарны тирликлилиги биле-биле ёсгенди.

Ахыры 2-чи бетдеги.

ЖАЗЫЛЫУ -2007

Багъасы учузланнганды

Бусагъатда связьны битеу почта бёлюмле-ринде 2007 жылны экинчи жарымына «Заман» газетте жазылыу барады.

Жазылыуну багъасы кётюрюлмегенди. Аны къой да, бираз учузланнганды. Сёз ючюн, жылны биринчи жарымына ол 338 com 40 капек болгъан эсе, шёндю уа - 317 com бла 76 капекди.

Бизни индексибиз-51332

ДУНИЯДАН ХАПАРЛА

Экономика былтырдан эсе иги айныйды

РФ-ни Правительствосуну Президенти Владимир Путин председательлик этип бардыргъан кезиулю жыйылыуунда айтылгъанына кёре, быйылны биринчи квартальнда экономикани айныуу 8 процентге ёсгенди. Озгъан жылда уа ол кёрюмдю 5 процент эди. Къырал ол чекте Сибирьни, Узакъ Востокну, север районланы да электрокюч бла жалчытыу оюмлу, хар зат да эсге алынып бардырылгъанын ючюн жеттенди.

Кенгешде вице-премьер Сергей Иванов, вице-премьер Михаил Медведев, экономика эм производство бла байламлы болгъан министрле къысха отчётла бла сёлешгендиле. Владимир Путин жууукъ кезиуде толтуруучу власть органланы башчылары къайсы ишлеге эс бурлукъларын айтханды.

Къыйын сёлешиуле

Европаны восток къыралларында АБШ-ны ракеталагъа къажау турлукъ системаларыны бирер кесеклерин орнащдырыуну юсюнден сёлешиуле бардырылгъандыла. Ол мисияны толтурургъа АБШ-ны къоруулау министри Роберт Гейц Москвагъа келгенди, сёлешиулени да ол бардыргъанды.

Бир кюнню ичинде ол, РФ-ни Къоруулау министерствосунда бол уп, кесини коллегасы Анатолий Сердюков бла да, Кремльде Владимир Путин бла да тюбешгенди. Ушакъны кезиуюнде РФ-ни Президенти Американы бла Россейни араларында политика сезон башланнганыны ыразылыгъын билдиргенди.

Андан сора, Америка жаныны башламчылыгъы бла, Россейни эм АБШ-ны президентлерини араларында телефон сёлешиуле болгъандыла.

Кремльни пресс-службасы билдиргеннге кёре, Владимир Путин бла Джордж Буш Москвада АБШ-ны къоруулау министри Роберт Гейц бардыргъан сёлешиулени юслеринден бир бирге оюмларын айтхандыла.

Бир бирин ангылап

Россей Федерациясны Президенти Владимир Путин къырал жумушла бла Москвагъа келген Туркменистанны башчысы Гурмангулы Бердымухамедов бла тюбешгенди. Аны Москвагъа къырал башчыча биринчи келиуюдю.

- Эки къыралны араларында байламлыкъла озгъан жыллада бек иги айныгъандыла. Экономика, газ сферада, башха бёлюмледе биригип ишлеуле ёседиле, терен эм кенг бола барадыла, - дегенди Владимир Путин.

Россейни Президентини айтханына кёре, газ сферада биригип ишлеуню магъанасы биютюнда уллуду, эки жанына да файдалы ишдолукъду.

Туркменистанны Президенти Владимир Путинни оюмун бек жаратгъанды, эки къыралны араларында байламлыкъланы кючлеу эм кенгертиу жанлы болгъанын билдиргенди.

Саусузлагъа хакъсыз берилген дарманла аптекалада нек сатыладыла?

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Жарсыугъа, бу программа бла байламлы бизи республикада башха проблемала да бардыла. КъМР-де Росздравнадзорну управлениясыны башчысы С.Инжикоков айтханнга кёре, рецептле саусузлагъа, къаралгъан да этмей, жазылып тургъандыла. Бирбир рецептледе дарманланы къалай ичерге керек болгъанны окъуна айтылмайды. Врачла Москвадан кёбюрек дарманла алыргъа кюрешгендиле, артда аланы сатып байыкъланыр ючюн.

КъМР-ни саулукъ сакълау министри В. Бицуев айтханнга кёре, бир заманда аны тилегли бла ДЛО программаны юсю бла келген дарманлагъа «ДЛО. Бесплатно» деген штамп салынып тургъанды. Алай врачла бу штампха ыразы болмагъанларын бир ауузданбирдингенди, энди дарманлагъа штамп салынмайды. Врачла нек ыразы болмагъандыла бу башламчылыкъгъа? Штамплары болгъан дарманланы базарда сатыучула эм аптекала алмай эдиле да, аны ючюн.

Не сейир, бизде не игиконду да тюбюн башына буруп къоядыла. Сёзсюз, хронлу саусузлагъа болушургъа керекди, алай алагъа бериллик дарманла врачланы кёлларында нек къалып къаладыла?! Бусагъатда КъМР-ни Саулукъ сакълау министерствосу эм мардалы медицина страхованияны территориялы фонду хазырлагъан буйрукъгъа кёре, льготалы рецептни жазмаз жеринде жазгъан врачны аттестация категориясы сыйырыллыкъды, дагъыда оп ДЛО программа бла рецептле жазаргъа эркинликлери болгъан врачланы регистринден кетерилликди. Алай болса уа, «Саулукъ сакълау» деген миллет проектни чечинде тёленгген ахча да беримейди: врач кесини борчун толусулнай толутургъанны ючюн. Быллай буйрукъланы хайырларындан, ким биледи, жуукъ заманда хал игиге тюрлеир эсе уа?..

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

Сёз пресс-службаланы ишлеу халларыны юслеринден баргъанды

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Аладан сора да, жылны башындан бери республиканы башчысыны сайты жангырытылгъанды: структурасы тюрлендирилгенди, аны тапхан тынчыракъ болгъанды, жангы бёлюмле да кийиригенди. Энди окъуучула бек магъаналы политика эм социальный, экономика эм башха затланы юслеринден да Президентни оюмун билирге, республиканы башчысы бир айны ичинде этерге белгилеген ишле бла шагъирейленирге боллукъдула. Дагъыда «Правительство» деген жангы бёлюмде министерстволаны бла ведомстволаны телефонлары жазылыпдыла. Сайты хайырланнганда юн сайын республиканы башчыларыны ишлерини юслеринден жангы хапарла билгенлей турадыла. Шартлагъа кёре, **www. presidentkbr. ru** деген сайтны юн сайын 200 адам ачады. «Интерприённая», «Болгъан ишле», «Мультимедиа» деген бёлюмлеге артыкъда кёп адам къарайды.

Тюбешиуге жазыучу, журналист Аркадий Кайданов бла ИТАР-ТАСС-ны КъМР-де энчи корреспонденти Марина Чернышева чакъырылгъан эдиле. Аркадий Кайданов пресс-секретарьланы ведомстволаны башчыларына бла журналистлени араларында «къалкъан» болуп сюелмезге чакъыргъанды.

-Бир бирге хурмет этиу бла къуралгъан профессионал байламлыкъладан хайыр кёбюрек чыгъады. Журналистни учреждениялы ишини юсюнден толу хапары болмаса, ол, ишлеген жеринден алгъан буйрукъну толтурама деп, башха жерледен терс шартланы хайырланып къоярга боллукъду. Андан а бир бирге гурушхалыкъ, жюрек кыйынчы чыгъады. Асламлы информацияны органын «бюгер» мурат бла административ амалланы хайыларныргъа да арталлыда жарамайды. Оп «бююлген чыбыкъ», бир кезиде тюзелип, бек къаты урур. Аны унутургъа жарарыкъ тюйюлдю. Пресс-службала ишлерин ачыкъ бардырсала, аслямлы информация органла бла кеслерини планларын бла муратларын сюсселе, бир бири ишлерин келишдирселе, пресс-службаланы бла аслямлы информацияны органларыны араларында чурумла азыракъ боллукъдула, жамауатха да аны хайыры болмаса, хатасы жетмез,- дегенди А.Кайданов.

Марина Чернышева журналистлеге бла пиарщиклеге дегенди къаралгъан семинарда ара шахарны экспертлерин бла преподавательлерин чакъыруу бла бардырылсала иги болгъуун айтханды. «Биз бир схема бла ишлерге керекбиз. Аны ючюн а усталгъыбызны ёсдюрюрге, шёндюгю заманны излемлерине кёре ишлерге керекбиз»,-дегенди ол. Чернышева бир-бир министерстволаны бла ведомстволаны пресс-секретарьлары борчларын тийишлисича толтурмагъанларын белгилеп айтханды, КъМР-ни Президентини бла Правительствосуну пресс-службасына уа «алгъын телефон бла сёлешгенден башха табар, тюбешир амал болмагъан адамланы» кёрюрге онг бергени ючюн ыспас этгенди.

Тюбешиуде министерстволаны, ведомстволаны эм жер-жерли да энчи сайтлары, интернет-приёмныйлери болсала эдиле деген оюмла да айтылгъандыла. Быллай кенгешлени квартал сайын бардырырыкъ эм алагъа аслямлы информация органланы баш редакторларын да чакъырыргъа белгиленнгенди.

Екатерина ТОЛАСОВА.
КъМР-ни Президентини бла Правительствосуну пресс-службасы.

АСКЕРГЕ ЧАКЪЫРЫЛГЪАННЫ КЮНЮ

Тёре жангырады

Элбрус районда жашланы Сауутланнган Кючледе къуллукъ этергге къуучлы халда ашырыу тёре жангыра башлагъанды. Бу кюнледе аскер комиссариатда Аскерге чакъырылгъанны кюню бардырылгъанды. Алагъа насийхат сёзлерин районну ветеран организациясыны советини председатели Гулийланы Исмайлып, Уллу Ата журт уруушу ветераны Сергей Базартинов, Россейни къуруулануу эм спорт-техника обществосуну район советини преподаватели Валерий Лизогуб айтхандыла. Ала жашла аскер къуллукъда жетишимли болурларын, Ата журтну аллында граждан борчларын намыслы толтурурларын сюйгенлерин билдиргендине.

Жаз башында аскерге биринчиле болуп чакъырылгъан онбеш жаш барда аскер къуллукъгъа барырыгъа ыразы болгъанлапы баям этилгенди. Аланы араларында бийик неда толмагъан бийик билим алгъандан сора, жашауларын аскер бла байламлы этерге, контрактникле болургъа сюйгенле да бардыла. Контракт бла къуллукъ этиуню болумлары эм социальный гарантия бла жашланы военкомну борчларын толтура тургъан подполковник Бабаланы Хусей шагъырей этгенди.

Алай бла, Элбрус районну аскерге чакъырылгъан жашларыны биринчи къауурму Россейни Сауутланнган Кючлери тюрлю-тюрлю биригиулерине тебирейди. Жаз башы чакъырыу барады.

А. ТАЛАЕВ.

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну 2007 жылда 20-чы апрельден 178-рп номерли бегими бла къабыл этилгенди.

Ш.Б.Ногмовну Нальчик шахарда орнатыллыкъ эсгертмесини бек иги проектини ачыкъ конкурсуну юсюнден

БОЛУМ

I. Битеулю болумла

Бу Болум поселенияланы планларын жаращдырыуну, къурулушларын бардырыуну, юйлени эм журтланы, эсгертмелени, монументлени эм скульптура-декоратив ишлени бек иги проектлерини конкурсларын бардырыуну юсюнден Россейни Госстроюуну эм Россей Федерациясы Культура министерствосуну 1994 жылда 12-чи июльдан 18 - 51-номерли бегимлери къабыл этген Болумгъа тийишлиликде Ш.Б. Ногмовну - халкъ жарыкъландырыучу, къабарты жазманы мурдорун салгъан адамны - сыфатын архитектураны эм монументальный искусствону амаллары бла ёмюрледе да эсде къалырча этер ючюн, Нальчик шахарда орнатыллыкъ эсгертмесини бек иги проектини ачыкъ конкурсун бардырыргъа деп жаращдырылгъанды.

Ачыкъ конкурсну Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосу бардырады.

Ачыкъ конкурсну къуру Къабарты-Малкъар Республиканы Культура эм информация коммуникацияла министерствосуну бойнуна салынады (мындан ары - Къураучу).

Эсгертмени Нальчик шахарда, «Республиканская клиническая больница» деген къырал учреждениягъа барган Ногмов атлы орамны аллязы башланнган жерде орнашдырыр мурат барды.

II. Архитектура - план салыуга излемле

Скульптурная композиция халкъ жарыкъландырыучуну, къабарты жазманы мурдорун салгъан Ш.Б.Ногмовну сыфатын бийик художестволу амал бла ачыкъларыкъ монументальный искусствону эсгертмелерин къурауугъа этилиучю излемлеге тийишли болургъа керекди.

Эсгертме композиция жаны бла ол тийрени битеулю архитектура - планлау халлары бла байламлы болургъа тийишлиди.

Битеу композиця бирикдирилген скульптурно-архитектурный комплекс болургъа эм шахарны суратлау-эстетика жаны бла бек ариу эсгертмелеринден бири да болургъа керекди.

Эсгертмени ишлергге шёндюгю материалла хайырланылыргъа керекдиле.

III. Ачыкъ конкурсну болумлары

Ачыкъ конкюс бир урумда бардырылады.

Ачыкъ конкурсха къатышыргъа Россей Федерациясны профессионал халда ишлей тургъан художниклери, скульпторлары, архитекторлары чакъырыладыла.

Ачыкъ конкурсха жангыз адамча, творчестволу коллективле да къатышыргъа боллукъдула.

Биринчи жерни алгъан автор неда творчестволу коллектив, тохташдырылгъан жорукъла бла праволу эм эркинлик берген документацияны жаращдырыгъандан сора, эсгертмени натуральный халда ишлерге документацияны жаращдырыргъа эркинлик алады.

Ачыкъ конкурсха къатышырыкъла бу материалланы берирге керекдиле:

жер участканы тапландырыуу бла жаращдырылгъан планын (м1:50);

эсгертмени перспективасын неда аксонометриясын;

ал жанын (М1:25);

къыыса ангылатма жазманы;

эсгертмени макетин (конкурсха къатышырыкъла сюйгенлерича береди) (М1:620).

Материалланы ким къалай сюйсе, алай келтиреди.

Компьютер технологияла бла жаращдырылгъан кёрмюч материаллагъа себеллик этилликди.

Шарт конкурс материалла бла бериллик планшетлени санына эм ёлчемлерине чек салынмайды.

Къураучу ачыкъ конкурсха къатышырыкълагъа топография планлану (М1:500) эм участканы суратларын берликди.

IV. Ачыкъ конкурсда хорлагъанланы кёллерин кётюрюу

Ачыкъ конкурсда хорлагъанлагъа сауугъана Къабарты-Малкъар Республиканы республикалы бюджетини ырысыксыны эсебинден конкурсну итоглларыны юслеринден бildириу этилгенден сора бир айны ичинде бериледиле.

Ачыкъ конкурсда хорлагъанлагъа быллай жерле эм сауугъана берилликдиле:

1-чи жерни алгъаннга - 25 минг сом

2-чи жерни алгъаннга - 15 минг сом

3-чю жерни алгъаннга - 10 минг сом.

V. Проектлени жаращдырыуну болжаллары, ачыкъ конкурсха проектлени бериуню жорукълары

Проектле конкурсну Къураучуъгъа бу Болум тохташтырылгъан ёлчемде, кёзел салдырып, расписка бла 2007 жылны 15-чи ноябрнде 17 сагъатха дери бу адрес бла берилирге керекдиле: **Нальчик шахар, Ленинни проспект,27,** Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну юйю, Къабарты-Малкъар Республиканы Культура эм информация коммуникацияла министерствосу.

Проектле алты тарихден къаралгъан девиз бла бериледиле. Ала девиз конвертге, кёрмюч материалланы эм англыатма жазманы огъаргъы онг мюйюшлеринде да жазыладыла.

Девиз конвертде конкурсха къатышханны юсюнден толу информация болургъа керекди: туткъуму, аты, атасыны аты, проектни авторуну (авторларыны) адреси неда аны (аланы) лицевой счётларыны реквизитлери, жыл санлары къаллай бирер болгъанлары, сабийлерини барлыкълары-жокълукълары, налогла жаны бла льготалары, анга (алагъа) берилген саугъадан налог тёлер ючюн налог инспекцияны адреси. Проектни авторланы къаууму жаращдыргъан эсе, девиз конвертге ала саугъаны кеси араларында къалай юлешириклерини процентлери бла бирге авторла къол салгъан ангылатма жазмалары болургъа керекди.

Девиз конверт мухур салынып, бегейтилип бериледи.

VI. Ачыкъ конкурсну итоглагын чыгъарыу

Конкурс материалла халкъ эркин халда кёрсюн эм кесини оюмун айтсын деп, кёрмюче салынырыкъдыла.

Конкурсха келген проектлеге багъа бичер ючюн 2 адамдан кёп болмагъан конкурс комиссия къуралады.

Жамаутны оюму документ халда жаращдырылады эм конкурс комиссия оноу этгинчи анга бериледи.

Конкурс комиссия ачыкъ конкурсну бардыргъанда эм аны итоглаын чыгъаргъанда, жашырынлыкъ принципни башчылыкъгъа алып, конкурсха къатышханла кимле болгъанларын да билдиримей ишлейди.

Кесини къалай ишлеригини регламентин конкурс комиссия кеси тохташдырады. Хар проектни юсюнден ононуу ачыкъ къол кётюрюу бла этеди. Проект жанлыланы, анга къажау тургъанланы санлары тенг болсала, председательны сёзю экиге саналады.

Ачыкъ конкурсну конкурс комиссия чыгъаргъан итоглаыны юсюнден ононуу ахыр ононуъа саналады.

Конкурс комиссияны къауууму адамларын Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосу къабыл этеди.

Конкурсха келген быллай проектлеге къаралмайды, болсада ала конкурс комиссияда къаладыла:

тохташтырылгъан болжалдан сора келгенлери;

кимники болгъаныны жашырынлыгъына билмегенча бузукълукъ этилгенлери;

болумну излемлерине келишмегенлери.

Девиз конвертлени ачардан алгъа конкурс комиссия этген ононуларыны юслеринден отчёт этеди. Отчётха комиссияны председатели, аны членлери барысы да къол саладыла.

Комиссия этген оноу протокол бла жаращдырылады эм анга комиссияны председатели, битеу членлери да къол саладыла.

Конкурс комиссияны ононуу эм итоглаы чыгъарыргъа жораланнган жыйылыуну протоколуну копиялары бир ыйыкъны ичинде Къураучугъа эм ачыкъ конкурсха къатышханланы барысына да жиберилиедиле.

Конкурс комиссияны членлери ачыкъ конкурсха къатышыргъа эм анга къатышханланы бирине да консультацияла берирге эркин тюйюлдюне.

Ачыкъ конкурсну итоглары конкурс комиссия аланы юслеринден оноу этгенден сора, айны ичинде конкурс комиссияны бардырыуну юсюнден билдириу этген басма органда басманырыгъа керекдине.

Саугъалагъа тийишли болгъан конкурс проектле Къураучунукъуна болгъаннга саналадыла эм ачыкъ конкурсну итоглары чыгъарылгъандан сора ану ононуна бериледи. Къалгъан проектле барысы да бир айны ичинде, тиеклери болсала, авторлагъа къайтарыладыла.

Конкурс комиссияны ононуна кёре претендентлени ишлери битеу этилген ишлемлеге келишмеселе, жерле эм сауугъана берилмейдиле, конкурс жетишимли баргъаннга саналмайды.

Ачыкъ конкурсну бардырыуну юсюнден не тюрлю даулашла да, Нальчик шахар округну администрациясыны Архитектура эм шахар къурулуп управлениясыны, Россей Федерациясны Архитекторларыны союзуну Къабарты-Малкъар регион организациясыны эм Къабарты-Малкъар Республиканы Художниклерини союзуну къатышыулары бла Россей Федерациясны жашауда бардырыла тургъан законодательствосуна айтылгъан жорукъла бла тамамланадыла.

Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну 2007 жылда 20-чы апрельден 178-рп номерли буйругъу бла къабыл этилгенди.

Ш. Б. Ногмовну Нальчик шахарда орнатыллыкъ эсгертмесини бек иги проектини ачыкъ конкурсуну конкурс комиссиясыны къауууму

М.Р. Дышекова - Къабарты-Малкъар Республиканы Правительствосуну Председателини заместители (конкурс комиссияны председатели)

З.Н. Тутов - Къабарты-Малкъар Республиканы культура эм информация коммуникацияла министри (конкурс комиссияны председателини заместители)

Г.Х. Бжеумыхов - Къабарты-Малкъар Республиканы халкъ художнигы, скульптор (ыразылыгы бла)

Х.Х. Кауфов - Къабарты-Малкъар Республиканы Жазыучуларыны союзларыны председателини заместители (ыразылыгы бла)

В.В. Макаров - Къабарты-Малкъар Республиканы къурулуу эм архитектура министрини заместители

А.Х. Маргушев - Къабарты-Малкъар Республиканы Художниклерини союзуну председатели (ыразылыгы бла)

Г.А. Портова- Нальчик шахар округну администрациясыны башчысыны заместители (ыразылыгы бла)

Б.С.Смертюк - Россей Федерацияны Архитекторларыны союзлары Къабарты-Малкъар регион организациясыны председатели (ыразылыгы бла)

А.С. Созаев - Къабарты-Малкъар Республиканы Жазыучуларыны союзларыны председатели (ыразылыгы бла)

А.Н. Тарарин - Нальчик шахар округну администрациясыны архитектура эм шахар къурулуп управлениясыны начальникини заместители (ыразылыгы бла)

Р.Н. Цримов - художник (ыразылыгы бла).

Конкурс

Алтын белгини бахсанчыла алгъандыла

Шимал Кавказны алты республикасында бла Калмыкияда «Золотая опора» деген ючюнчю конкурсну кёрюмдюлери чыгъарылгъандыла. Аны «Южная сетевая компания» къурагъанды.

Бу кюнледе «Кавказны энергетика управляющий компаниясы» ачыкъ акционер обществода конкурсда хорлагъанланы белгилеуге жораланнган жыйылыу болгъанды. Анга бу компанияны директору Юрий Губжоков, Къабарты-Малкъарны отлукъэнергетика комплекси эм жашау журт-коммунальный мюлк министри Уяналаны Кязим, «Къабмалкъэнергону» башчысыны къуллугъун толтургъан Муаед Канаметов къатышхандыла.

Предприятияла тёрт номинацияда эришгендиле. «Промышленность предприятияла» degенинде, Бахсан райондан «Автозапчасть» ачыкъ акционер общество хорлап, сыйлы грамотагъа эм «Золотая опора» деген алтын белгите тийишли болгъанды. «Машинала ишлеучю завод» эм «Кавказкабель» ачыкъ акционер обществоса «РАО ЕЭС Россиини» атындан дипломлары бла саугъаланнгандыла.

Бюджет тутхучлукълары болгъан предприятияланы араларында КъМР-ни Урууну эм социальный айнытыу министерствосу бла 2013- чю номерли аскер бёлюм хорлагъандыла. Гитче бизнес бла кюрешгенледен а «Лиола», «Поворот», «Ремонтник-1» организацияла айырмалы болгъандыла. Эл мюлк предприятияланы юслеринден айтханда уа, «Красная нива» эм «Рассвет» алгъа чыкъгъандыла.

ЁЛМЕЗЛАНЫ Расул.

Тириге тыйгъыч жокъ

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Анда ишлегенле быйылны озгъан кезиуюнде да алгъай туурарладан 400-сюн республикагъа тапдыргъандыла. Быйлны ахырына дери ала ол кёрюмдюню 8000-ден атлатыргъа мурат этедиле.

Миллет проектте кёре, республикада жаращдырылгъан «АПК-да мюлк жюрютюню гитче формаларын айнытыугъа сейирни кётюрюю» программа да жашауда жетишимли бардырылады деп тауукел айтыргъа боллукъду. КъМР-ни Эл мюлк эм ашазыкъ министерствосуну шартларына кёре, Сбербанкны бла «Россельхозбанкны» районлада бёлюмлеринден озгъан жылда энчи болушлукъчу жюмлеринден бла предпринимательле - 364, фермер мюлклени иелери - 134, эл мюлк потребитель кооперативле- 8,8 коллектив предприятияла 17 миллион сом кредит алгъандыла.

Оп ахча аслямлыда малла, эл мюлк техника, урлукъла, семиртгичле эм башха затла сатып алыргъа сюратылгъанды. Аны хайырындан элледе гитче эм орталыкъ бизнес бла кюрешгенле чыгъарыучу товар продукцияны ёлчеми сезилирча ёсюп барады. Сёзсюз, ол игиди. Алай жер-жерледе алыкъа хайыранылмай турсан онгла да аз тюйюлдюле.

Андан хыйсан этип, гитче эм орталыкъ бизнесни андан ары айнытыр ючюн, кредитлеге берирге деп быйыл 700 миллион сом ахча бёлюнгенди. Аны процент ставкаларындан тюшерик 70,2 миллион сомну федеральный эм республикалы бюджетледен тёлерге деп тохташдырылгъанды.

Эл мюлкде ишлеген специалистлени эм аланы юйюрлерин жашау журтла бла жалчытыуну программасына кёре быллтыр бла быйыл 130 юйюрге фатар неда юй сатып алып берирге деп оноу этилген эди. Ол къалай толтурулады? Озгъан жылда 74 специалист жашау журтла къоллу болгъандыла. Быйыл да 80 специалистни юйюрлерин жанны фатарлагъа эм юйлеге кёчюрюр умут барды. Ол алай болур деп ышанырчады.

Алайды да, саулай аилып айтханда, «Агропромышленность комплекси айнытыу» деген миллет проектни жашауда бардыруу жаны бла иш КъМР-де аман къуралмагъанды. Ол мындан арысында да жюрюшюне къоша барсын деп тилейик биз да.

АППАЙЛАНЫ Музафар.

Гитче бизнесни уллу кючю

Ахыры. Аллы 1-чи бетдеди.

Районну эл мюлк эм ашазыкъ управлениясына озгъан жылны итогларын чыгъаргъанда, Огъары Акъбаш, Инаркъой, Огъары Курп эллени арендаторлары будай сабанларыны хар гектарындан 50 центнер мирзеу къуучалары, Арик, Дейское, Плановское эллени арендаторлары ёзнартюх бахчаларыны хар гектарындан 100 центнерден аслам тирлик алгъанлары ачыкъланнганды. Къуучаръкъ бла къысысучу терк тюзледе аллай ахшы кёрюмдюле эрттеден бери болдурулмагъандыла.

Районну эллерини жер-жерли администрацияларыны башчылары сюрюлени быйыл да арендагъа бериую юсюнден адамла бла келишимле этгендиле.

Ол участкалада юзлюкленни шёндюгю халларына специалистледен къаралгъан комиссия ахшы багъа бичгенди. Арендаторла бу кюнледе нартюх, чёплеу, картоф, тахта кёгетле ёсдюрюллюк жерлерине урлукъ себиу, салыу къайгъырылыуку бла жашайдыла.

Фермерчилени саны да районда жылдан-жылгъа ёсюп баргъанын белгилеп айтырчады. Шёндю элледе ол статусну жюрютюнлени саны эки минген атлагъанды. Аланы коллективлери «Агропромышленность комплекси айнытыу» деген миллет проектни жашауда бардыруугъа да кеслерини тийишли юлюшлерин къошаргъа таукелдиле. Ол алай боллугъуна арт жылда фермер мюлкледе тууарланы бла юй къанатлыланы саны эки кереге кёбейгени да шагъатлыкъ этеди.

Амдланы болушлукъчу мюлклеринде малланы саны ёсгени бла байламлы эллени тийреленирге жайлыкъ жерлени кенгертирге тюшгенди. Алыргъа сюйгенлеге къышха малларына мал аш хазырларгъа биришер кётаргъа нартюх себип бередине. Эллн тонар чыгъарыучуна болушлукъчу мюклерин айнытыуда къыйналмаз ючюн, жер-жерледе башха тюрлю мадарла да этиледине.

Мындан арысында да «Агропромышленность комплексни айнытыу» миллет проектге тийишлиликде энчи секторгъа болушлукъ бериуге районда магъаналы эм жууаллы ишгеча къаралгъанлай турлукъду. Эллени башчыларыны жанындан себеллик этилгенини хайырындан озгъан жылда 80 чакълы юйюр кесларини фермер мюклерин айнытыргъа деп «Росагробанк» ачыкъ акционер обществону районда бёлюмлеринден 15 миллион 200 минг сом ёлчемде льгота кредитле алгъан эдиле. Быйылны биринчи квартылында да аланы санына кюшулгъанды.

Предпринимательство халкъны жашау къолайын игилендириуде, ишсизлени санын азайтыуда энчи жаранны тутады. Аны эсге ала, Терк муниципальный районну жер-жерли администрациясында сатыу-алыуну эм предпринимательство айнытыу жаны бла энчи бёлюм къуралгъанды. Аны таматасы Анжели Болова бизге билдиргеннге кёре, районну бюджетин къурауда къырал рынок болумда ишлерге кёчгончю баш жерни экономика сфера тутхан эсе, биогюнлюкде ол жаны бла биринчилик предпринимательствоуа ёте тебиргенди. Нек дегенде промышленностьда, эл мюлкде, къурулушда да хал осалгъа кеттенди. Башхача айтханда, ална кеслери кесперин окъуна кыйналып кечиндиредиле. Предприниматель иш а айныый, тамырларын кенгден кенг жая барады.

-Шахарыбызда, эллеридизде да предпринимательлени саны терк ёсгени бизни кууандырады,-дейди А. Болова. –Нек дегенде аны хайырындан ишсизлени саны азаяды. Ётмек-булкъа этген, ауузланыучу, халкъны жашау жумушларын жалчытыучу, сатыу-алыу этиучю жерлени саны ёсюп барады. Гитче эм орталыкъ бизнес эл мюлкде, промышленностьда, къурулушда кесине тийишли жер табады.

Андан арысында бизни ушакъ нёгерибиз ол таматалыкъ этген бёлюмню башламчылыгъы бла районда жыл сайын ишни заманнга кёре къураугъа, ишчи жерлени санын ёсдюрюуге атаып, предпринимательлени арасында конкурс бардырылыучусуну эм аны итоглары къууачылы халда чыгъарылыучусуну юсюнден айтханды.

Быйлтыргъы конкурсну итогларына кёре, предприниматель Заур Шомахов биринчи жерге тийишли болгъанды. Ол кесини предприятиясында тюрлю-тюрлю сортлу макаронла, ун чыгъарыр тургъанлы он жылдан атлагъанды. Аланы адамла бек жаратып аладыла, качестволарына бюсюрейдиле. Аны бла бирге Заур кесини ачасына районарада 50 адам отуруп кинотъа къарача залы, бир жолгъа 60 адам ауузланырча кафеси, фитнес-клубу болгъан жарауну комплекси иллегенди. Анда бир бёлек адам кесперине иш тапхандыла.

Арик элден предприниматель Аскерби Дадов малчылыкъ бла ёсгенди, туурарларны санын жылдан-жылгъа кёбейте барады. Шёндю аны мюлкюнде эллиледен отузгъа жууукъ адам ишлейдиле. Аланы айлыкъ орталыкъ иш хакълары 7310 сомгъа жетдирилгенди.

- Саулай алып айтханда, юсюбюздеги жылны биринчи квартылында районда жангыдан 200 ишчи жер къуралгъанды,-деп къууанады ушакъ нёгерибиз. –Жаращдырыучу предприятиялары-быз юч боладыла. Быйыл да алагъа бир консерва завод къошуллукъду. Аланы нек саналма? Ол шёндю продукция чыгъаргъан ючю предприятиябызны эки смен бла ишлетиргге оноу чыгъарылгъан эди. Алай, нек эсе да, экинчи сменде ишлерге адамла барыргъа унамайдыла. Эсеге алыныб а районда биогюнлюкде ишсиз тургъанланы саны 400-ге жетеди. Ма аллай къужур затла да тюбейдиле бизни ишибизде.

ЖАШАРБЕКЛАНЫ М.

Ачыкъ дерс

Нальчик шахарны тёртюнчю номерли школунда малкъар тилден бла литературадан дерсле бийик даражада бардырыладыла. Жыл сайын Газаланы Светлананы окъуучулары шахар олимпиадалада алчы жерлени аладыла. Алгъаракъда бу сынаулу устаз 11-чи классда «Асламлы информация органланы сабийлени окъутуу эм юйретиу ишде магъаналары» деген ачыкъ темагъа дерс бардыргъанды. Анга «Заман» газетни культура бёлюмюню редактору Биттирланы Аминат да чакъырылгъан эди.

Телевидение бла басма жаш тёлюню неге юйретедиле?

Дерс баргъан кезиуде.

Дерсни аллында Газаланы Светлана асламлы информация органла сабийлени, абаданланы да жашауларында магъаналы жер алгъанларын чертгенди. Алай шёндю бизни республикада иш тапмай, уллу шахарлагъа кетедиле. Школчула ыннапаары-аппалары бла къаладыла. Алгъынча ызларындан къарар адамлары болмай, дерслерине аз эс буруп, телевизоргъа бла компьютер оюнлагъа уа кёп заманларын къоратадыла.

Алай бизни телевидение сабийни ариу къылыкълы, тюз ниетли болургъа юйретеми-ди? Угъай, арталлыгъа угъай. Газаланы Светлана: «Бусагъатда асламлы информация органла кеслерини рейтинглерини, тюшюрген файдаларыны юсюнден сагъыш этедиле, алай эфирге чыкъгъан неда басмаланнган материалла ёсе келген тёлюню игигеми, аманнгамы юйретедиле деген проблемалы уа эсге алмайдыла. Аны себепли хар адам, ол санда сабий да, анга керекли берилени, газетлени, журналланы сайлай билирге керекди»,-дегенди.

Окъуучула, «Дом-2» телепередачаны юзюклерине къарап, аланы сюзгендиле. Бу берию кёп соруула туудурады. Аладан бири: адамны энчи жашауу битеу дуниягъа да баям болгъаны тюзмюдю? Ол ёмюрледе да жашырын болгъанды. «Сюймеклик» къура, алай болмаса, проектден къысталлыкъса деген ол не затды?..

Сыналгъан къоянчыкъла кибик, проектге къатышханла бир бирлерине бюсюреге, «сюерге» кюрешгенлерине къарасанг, сейирге къаласа... Къаллай бир тёлей болур бу жашлагъа бла къызлагъа Ксения Собчак? «Эркин» жашауда ала ол ачханы ишлеяллыкъ болмазламы? Неден да бек сейири уа: бу бериуден къысталгъанла жилягъан этедиле. Кеслерини керти жашаулары аллай бир тузсуз-мыстысызмы болур, бу былхымсыз проектден кетгенде жилярча?.. Битеу ачыкъ дерседеги окъуучула «Дом-2» бериуге бюсюремегенлери бек къуандырады.

Ызы бла школчула бардыргъан соруулары не зат кёргюзлай къарыусуз болгъан республиканы бир къаугъа чыкъса, биз башха регионладан бютюнда артха къаллыкъбыз.

Тежаланы Индира «Заман» газетни ишин сюзгенди. Ол бу басма органны малкъар тилни сакълауда, айныты-уда бек уллу магъанасы болгъанын чертгенди. Башха авторладан эсе Биттирланы Аминатны материалларына бюсюрегенин айтханды. Кертиси бла да, аны статьялары окъугъандан сора кёпле редакциягъа жазадыла. Ол а журналистни усталыгъына шагъатлыкъ этген биринчи шартды.

Жолабланы Азамат «Минги-Тауну» бир къауум номерлерин сюзгенди. Ол бу журнал малкъар литератураны кюзгюсюдю дегенди.

Атмырзаланы Фууад «Кабардино-Балкарская правда» юсюнден оюмун айтханды. «Аналитика» рубрикада бу газетде кёп проблемаланы юслеринден ачыкъ айтыладыла. Алай кёзге уруннган кемчиликлери да бардыла. Сёз ючюн, бир халкъны тарыхыны юсюнден материалла аслам басмаланадыла. Кёп миллетли республиканы орус тилде чыкъгъан къырал газетинде ол къыйынлыкъды, терсди.

Абшаланы Лейла «Горянканы» юсюнден энчи оюмун айтханды. Бир заманда бизни республикада жангы газетле басмаланып башланнган эдиле. Ала, окъуучуларын тапмай, жабылгъандыла. «Горянка» уа басманы дуниясында кесини жерин алалгъанды. Жарсыугъа, бусагъатда мында жамауат жашауда болгъан жютю проблемалагъа жоралаHHгaн «тёгерек столла» бардырылмайдыла. Бир кезиуде бу газетни атын айтдыргъан ала болгъандыла.

Ызы бла окъуучула журналист эм жазыучу Биттирланы Аминатха соруула бергендиле. Аминат газетде ишини юсюнден толу хапар айтханды, анга сабийле сейир этип тынгылагъандыла.

Окъутуу жаны бла директорну заместители О.И. Орёл окъуучулагъа бу дерсге хазырлана туруп бардыргъан ишлери ючюн ыразылыгъын билдиргенди. Газаланы Светлана уа, бизни психикабызгъа заран салгъан бериуле эм басма органла бар эселе да, ала бла бирге классика литература эм кино болгъанларын да чертгенди. Аны себепли биреу магъанасыз кюлкю-оюн бериуге къарай тургъанда, биреу а Достоевскийни, Чеховну окъуй турады. Хар ким заманын акъылына кёре оздурады.

БАЙСЫЛАНЫ Марзият.

НАСИЙХАТЧЫЛЫКЪ

Жамауат жумушха баш борчунача къарагъанды

Юрий Вениндиктович Баранюкну Уллу Ата журт урушну эм аскер къуллукъну ветеранларындан кёпле таныйдыла. Быйыл апрельде анга 80 жыл болады. Жашауууну иги кесегин ол жаш тёлюню аскер-патриот ниетде юйретиу ишге бергенди. Кёп ветеран эм жаш тёлю организацияланы членлери да. Аны юйретиу темагъа материаллары газетледе, журналлада басмаланнгандыла, радио эм телевидение бла берилгендиле. Шёндю Къабарты-Малкъарны аскер-тенгиз флотда къуллукъ этген ветеранларыны клубуну каютъ-компаниясыны ишине тири къатышады.

Жашланы аскер къуллукъгъа хазырлаугъа Юрий Вениндиктович уллу къыйын салгъанын таукел айтыргъа боллукъду. Новосибирск областьны комсомолуну 40-жыллыгъына аталып, 1960 жылда Новосибирскеде «Юность боевая» деген аты бла чыкъгъан жыйымдыкъны авторларындан бири олду. 1966 жылда Нальчикде аны «Рапортует комитет ДОСААФ завода» деген брошюрасы басмаланнганды. Анда автор «Севказэлектроприбор» биригиуде ДОСААФ-ны биринчи организациясыны ишини юсюнден жазады. «Завод и армия» деген брошюрасында (1972 жыл) сёз заводлада жаш тёлюню Сауутланнган Кючледе къуллукъ этерге хазырлау къалай къуралгъаныны юсюнден барады.

Къабарты-Малкъардан Ата журт урушха къатышхан солдатланы бла офицерлени эм тылда ишлегенлени жигитликлерини юсюнден жазгъан материаллары ючюн 2000 жылда Баранюк Къабарты-Малкъар Республиканы сыйлы диплому бла саугъаланнганды. Аны юйюр архивинде тогъуз правительствolу саугъа барды, ол санда «За доблестный труд в Великой Отечественной войне 1941-1945 годов», «За трудовую доблесть», «За освоение целинных и залежных земель» деген эм башха майдалла.

Юрий Баранюк урушу жолун 15-жыллыгъында Омск темир жолну паровоз депосунда токарь болуп ишлеуден башлагъанды. Уруш жыллада Омск шахарны юсю бла фронтха аскер эшелонла тохтаусуз жюрюп тургъандыла. Западдан а восток жанына эвакуация этилген адамланы эм промышленность предприятияланы оборудованиялары келтирилгендиле.

Темир жолчула бла бирге ол «Сибиряк - Барабинец» деген бронепоездни ишлерге къатышханды. Бронепоезд фашист аскерледен Москваны къоругъагъанды. 1943 жылда Омскеде речной техникумда окъугъанды, бир жылдан техникумну речной училищеге тюрлендиргендиле. Курсантла Амур флотилияны аскер кемелеринде стажировка бардыргъандыла. Андан сора кичи лейтенант чыны бла «Омич» деген кемени штурманы болгъанды.

Жамауат ишге аныча тири къатышхан эм аныча уллу магъана берген адам табаргъа къыйынды. Онбеш жылны ичинде Къабарты-Малкъарны педагогика обществосуну президиумуну члени болгъанды. Жаш тёлюню аскер-патриот ниетде юйретиуню юсюнден СССР-ни ДОСААФ-ыны ара комитети бардыргъан битеусоюз семинарлада - Москвада, Волгоградда, Орёлда, Курскеде, Белгородда докладла этгенди.

Аны башламчылыгъы бла заводда «Бригадада биринчи кюн», «Акъылбалыкъ жыл саны жетген кюн», «Биринчи иш хакъ», «Аскерге ашырыу» деген цех тёреле жаратылгъан эдиле.

Кёп болмай «Севказэлектроприбор» директоруну болушлукъчусу болуп 30 жыл ишлеген Константин Борисовха тюбегенме. Баранюкну юсюнден ол кёп ариу сёз айтханды. «Хакъ алмай тамамлагъан ишине окъуна уллу жууаплылыкъ бла къарагъан, кимге да болушургъа хазыр болуп тургъан, кесин кётюре билмеген, кёзбаулукъну сюймеген адамды. Ол келгенден сора, заводда жаш тёлюню аскер къуллукъгъа хазырлау бек иги къуралгъан эди», - деп эсгереди эки урушну да ветераны.

СКЭП-де аскер махтаулукъну музейи да Баранюкну башламчылыгъы бла къуралгъан эди. Запасдагъы офицер заводда ишлеген жаш адамланы аскер къуллукъгъа хазырлаугъа кесини борчунача къарагъанды. Армиягъа чакъырыллыкъ жашла мотоциклни жюрютюрге, Калашников автоматны чачаргъа, жыяргъа, илишан атаргъа юйреннгендиле, радиотехника бла шагъырейленнгендиле.

Артда ала къуллукъ этген аскер бёлюмлени командирлеринден заводха бюсюреу къагъытла келип тургъандыла.

Ата-анагъа сабийлерин ахшы адамла болуп кёргенден уллу къууанч жокъду. Юрий Вениндиктовични жашы Виталий суудаа жюзюуден республиканы эришиуледе кёп кере биринчи жерни алгъанды. Ульяновскеде Суворов училищени бошагъандан сора 2005 жылда Ростовда стратегия магъаналы ракет аскерлени институтун тауусханды, тамата лейтенантды. Къызы Марина Къабарты-Малкъар университетни информация технологияла эм экономика колледжинде преподавательди, аспирантурада окъуйду.

РОСТО-ДОСААФ-ны старейшинала советини члени ре эм аскер-тенгиз къуллукъну ветеранларыны каютъ-компаниясы Юрий Вениндиктович Баранюкну 80-жыллыгъы бла алгъышлайдыла, анга кийик саулукъ эм къолайлыкъ тилейдиле.

Б.СОКУРОВ,
отставкадагъы биринчи ранглы капитан, аскер-тенгиз службаны ветеранларыны каютъ-компаниясыны председатели.

БИЛИМ БЕРИУ

Пособияла бла жалчытхандыла

Къабарты-Малкъарны окъуу коллекторун регионда иги таныйдыла эм аны бла энчи байламлыкъ жюрютюрге сюедиле.

- Алгъаракъда, - дейди аны башчысы Ася Жанкишева, - Грозныйни билим берген департаментни, Шимал Кавказны окъуу коллекторларыны ишлери бла шагъырейленнгенден сора, бери келгенди. Нек дегенде хар не да башхаладан эсе, бизде учуз эди.

Март айны ахырында биз аланы тёрт миллион сом багъасы окъуу-кёрюмдюлю пособияла эм школ мебель бла жалчытханбыз. Коллекторну башчылары, Россей Федерацияны Билим бериу эм илму министерствосу Юг федеральный округда школланы окъуу-кёрюмдюлю пособияла эм школ мебель бла жалчытыу жаны бла бардыргъан тендерге къатышыргъа сюйгенлери, анда хорларыкъларына ийнаннганларыда да сейир тюйюлдю.

А.БАСКАЕВ.

Хунерлик

Жюреги музыкагъа тартады

Бабугентчи жаш Бёзюланы Алим жырла къурашдырыргъа устады. Ол школну бошай туруп, Нальчикде музыка школну кечелилерин келип, малкъарлыланы бла къабартылыланы араларында фахмулу сабийлени айыра эдиле. Бёзю улу Огъары Жемталадан Этчеланы Музафар бла бирге музыканы жашырынлыкъларына юйреникрик къауумгъа тюшеди. Экиси да Нальчикде окъугъан кезиулеринде бир отоуда, тюз туугъан къарындашлача, тургъандыла. Артда уа киеу къарындашла да болдула.

Майкопда педагогика институтда музыкантланы хазырлагъан бёлюмню ючюнчю курсунда окъуй тургъанлай къойгъанды ол окъуууун. Алай артда тарыхчыны усталыгъын алгъанды. Шёндю Бабугентни орта школунда ол предметден дерсле береди. Болсада жюреги жырла жазаргъа тартдыргъанлай турады. Билмей тургъанлай керекли макъам къулагъына кече арасында келип къалгъан тёре барды. Алимни да алай кюнлери, кечелери кёп болады.

Бу макъам къалай бла келгенни, жыр нечик жаратылгъаныны юсюнден айта, Алим былай дегенди:

- Мен ангыласа, музыка хар адамны жюрегинде жашайды. Сора, эсингде болмай тургъанлай, тышына да чыгъыучуду. Бирде сёзле, башха жол а макъам болур. Хазыр назмуну алып, кюреше кетип, бир акъыл заманда къарайма, макъамын келишдиралмайма. Анга эки-юч жылдан сора уа къараууума, алгъынгы макъамны иги да тюрлендирирге да тюшюучюдо. Болмаса уа, унутулу да къалды. Аны юч ючюн жарсыр кереги да жокъду, нек дегенде жыр асламлы жаратырча болургъа керекди. Къурашдырылгъан, кеси да бюсюремеген жырны уа башхала хазна жаратсынла.

Болсада бюгюнлюкде жюзден артыкъ жырыбарды. Энди аланы иги кесеги халкъгъа белгилидиле. Эсингизде болур, Башийланы Мурадин, Мокъаланы Даниял, мен да болуп, «Элия» деген ансамбль къурап, ол жырла бла тау элерибизде, концертле бере, эки-юч кере да болгъаныбыз. «Кетме - кет, ариуум, жарсыуум» деген жырны айтып, «Урал - моно» фестивальда Тёппеланы Алим экинчи жерни алып къайтхан эди. «Фатимат», «Чолпан айым», «Сенден ариу», «Малкъарым», «Хайдагъыз, жашла, бирге болайыкъ» эм башха жырланы «Иймин», Къазийланы Азнор, Габаланы Тенгиз, Тюменланы Жаннет айтып белгилидиле. Эстрадада артистлерибизни хар биринде да бардыла жырларым. «Салам алейкюм» деген ат бла бардырылгъан жыр фестивальладан биринде айтылгъан жырланы 70 проценти меникиле эдиле.

Алим Зумакъулланы Танзиляны юч, Макытланы Сафарны эки назмусуна макъам къурашдыргъанды. Бабугентчи жаш Къайсынны бир къауум назмусуна да салгъанды макъам.

- Башха поэтлерибизни къаллай чыгъармалары болгъанын иш этип излемегенме, - дейди Алим. - Аны юсюнден жаланда Табакъсойланы Мухтар бла хапар айтхан эдим. Сора бизни элли къыз Уяналаны Аминаты тизгинлерин бек жаратама. Энди уа, китап чыгъаргъанлай, бир къауум жыр къурашдырыр умутлума.

Бёзю улу бла шёндюю фахмулу сабийлени юслеринден да айтайым:

- Алахз атылып турса, башха ташладан айырмазчады, жанларын эгесенг, багъалы болады. Фахму дегенинг да алайды, - дей ди Алим. - Къашхатауда Улбашланы Азнорну кабинетинде кёрдюм 90-чы жыллада талу элледе къуралгъан ансамбллени афишаларын. Ол кезиуде онтерт жырчы къауум болгъанын тохташдыргъанды.

Бизни элде къаллай фестивальла бардырылып тургъанларын кёлими эслерин де болур. Бир юлю келтирейим. Мында «Бабугент» ансамбль къурагъан эдик. Аппаратура болмай, Бабугентден Герпегежге жюрюп, культура юйде согъаргъа, жырларгъа юйренне эдик. Ол заманда аны директору Османланы Фатимат къалай къабылгъаны ючюн ыспас этерчады. Мокъаланы Даниял, башчыбыз болуп, Башийланы Мурадин, Нёгерланы Владимир, Атабийланы Рашид, Бёзюланы Мурат, Улбашланы Магомет ыйыкъгъа юч кере репетициягъа Герпегежге жюрюгенбиз. Энди уа не фахмулу сабий да алай къыйналыргъа сюерик тюйюлдю. Ол кезиуде къуралгъан эди «Элия» ансамбль да. Былайда къуру фахмудан сора, жыр айтып, миллетге хайырлы болайыкъ демеселе, андан уллу магъана чыкъмай къалады.

МАМАЙЛАНЫ Алий.

ОЮМ

Белгилисича, миллетибизни тарыхында кёп чайкъалыула болгъандыла. Ала уа адетлерибизни, тёрелерибизни унутула барырларына себеплик этмей къоймагъандыла. Аны алайлыгъы къууанчларыбызда, жарсыулада шарт кёрюнеди. Мен бюгюн бушууу болгъан юйюр къаллай жумушлагъа айырып эс бурургъа кереклисини эм дууагъа, къайгъы сёз берирге келген адамла кеслерин къалай жюрютюрге кереклисини юслеринден бир къауум оюмуму айтыргъа сюеме.

Айтылыр ючюн къоймайды, алай...

Айып кёз чыгъармайды дегенлей...

Бушуу хар адамны башындан ётерик аллай бир шартды, сынаууду. Ёлген адамны намысын кётюрюп, аны хар керегин тийишлисича этип асырау юйюрню сыйлы борчуду. Ол анга бир заманда уллу кёллю болмагъанды. Бусагъатда уа бютюнда болмайды. Къолундан келгенни этеди. Иймамла да аланы ол жарсыуларын женгиллетир, жапсарыр, алагъа кёп этдирир ючюн, уллу къыйын салгъанларын энчи белгилерге керекбиз.

Болсада былай жууаплы эм къыйын жумушланы тамамлауда учхара затла тюбегенлерин айтмай къойсакъ, тюз болмаз. Сёз ючюн, бушуйну юсюнден жууукълагъа, ахлулагъа, танышлагъа заманында билдирирге бизни адамла бираз уллу кёллюдюле. Ол тюз тюйюлдю. Кеси элеринде жамауатха билдирип къоймай, башха элледе жууукълагъа да не адам жиберип, неда телефон бла сёлешип, хапар берилсе, жууукъла дууагъа келмедиле, заманында къайгъы сёз бермедиле деп адамланы арасында кёлкъалдылыкъ болмайды.

Гитче шарайып эсе да, бу затха да бушуу болгъан жерде эс бурулмай къалмайды. Чалбашлы уллайгъан адамла бёркюз, къаллакъсыз дууагъа келселе, башхалагъача, манга да бек эриши кёрюнеди. Баш киймисиз дууагъа келиу дин жаны бла дурус эсе да, тау адетге уа арталлыда келишмейди. Андан сора да, баш киймлеге бушууугъа баргъанны белгисича къаралады.

Айып кёз чыгъармайды дегенлей, бир-бир адамларыбыз бушуу болгъан жерлеге маллагъа къарагъанда кийген, кир-кипчик жагъылгъан кёнчеклери, чурукълары бла келип къаладыла. Былай жерлеге уа узакъ жерледен кёп тюрлю адамла жыйыладыла, аланы арасында башха миллетлени келечилери да болмай къалмайдыла. Ала миллетибизге тизгинсизлени юслери бла багъа бичериклерине не сёз. Аны унутургъа жарамайды. Жыйырма биринчи ёмюрде адам кесин алай къалай бошлап къоялы? Былхымсыз къалай болады?

Ол тюрлю шарайып ючюн бек алгъа юйюрде тиширыула терсдиле. Эр кишини эр эттен юй бийчеди деп таулула бош айтмайдыла. Тиширыу, аны ангылап, жамауат жыйылгъан жерлеге, эрине кирсиз киймиле кийдирип, тизгинин жыйдырып ашырса, миллетни аллында борчун толтурлукъду.

Къучакълашыу адетибизге келишмейди

Жарсыуда дагъыда былай шартха эс бурулса, тюз болур эди. Бир къауум адам бла неда кесинг бушуу болгъан жерге келе эсенг, алайгъа жууукълашханлай, тохтап, тёгерекге къарап, дууагъа келген адамланы эслесенг, аланы сакълап, арбазгъа ала бла кир. Сизден алгъа болуп, арбазда дууа тутдура тургъанла бар эселе, ала жумушларын бошагъынчы арбазгъа киргени ушамайды.

Арбазгъа киргенден сора дууа тутдургъан адамгъа, жууукъ барып, алгъа салам бер, кесинг дууа тутдура биле эсенг, тутдур. Билмей эсенг а, дууа тутдур деп иймамгъа айт. Андан сора, сени нёгерлерингден тамата алгъа, къалганла ызындан къайгъы сёз бериллик адамланы къатларына барып, айтырын айтады. Къолун къысар, силкиндирир кереги жокъду. Бушуу болгъан юйюрню къайгъы сёз аллыкъ адамлары дууа тутулгъан жерден узакъ болмай, бир жерде сюелирге тийишлидиле. Къайгъы сёз берген адам, нек ёлду, не болуп къалды, кёпмю ауруду деп, керексиз соруула берип турургъа керек тюйюлдю. Аллай сёзюню айтып, алайдан бир жанына кетсенг, тюз этериксе, сени ызынгдан келгенле да ол жумушларын тындырыр ючюн.

Бушуу болгъан жерде адам къолларын хуржунларына сугъуп неда жан сюеклерине салып турса, ушамайды. Бурун заманлада бизни миллетде адамгъа къайгъы сёз бере турул, аны къолун тутхан, къучакълагъан болмагъанды. Ол затла арт кезиуде чыгъа башлагъандыла. Ким биледи, ол къоншу халкъланы адетлери болуп, аланы юслери бла бизге киргенди болур.

Мен аны юсюнден кесими ахлуларым бла сёлешсем, ала манга былай айтып башларын жудадыла: «Ол бир бек сюйген адамымды, кесин да эртгеден бери кёрмей тургъанма, тансыкълап къучакълайма...» Алай эсе, аны адамла жыйылгъан жерден бир жанына чыгъар да, къолун да тут, къучакълагъан да эт, аямай эркелет, хапар да сор. Дууагъа келгенле, къауум-къауум болуп, лахор этип, даулашып, чамгъа, кюлкюге берилип, иймамны дууа тутдургъанын эшитмей тургъан кезиуле кёп болала. Ол да бек айыплы ишледен бирлериди.

Садакъа кёзбаугъа берилмейди

Энди уа ёлюк чыкъгъан юйюрню ызысхы жаны бла апчытып тургъан былай бир шартны эсге салыргъа сюеме. Онгланы болгъанла ёлгенлерине садакъа этерге кёп минг сомла къоратадыла. Къолайлары болмагъанла уа, алагъа эришип, ёнкючге кирип, садакъа этерге кюрешедиле. Ол а адетлеге бла да, Аллахны аты бла да терсди деп эфендиле, иймамла дайым айтханлай турадыла. Тийишли болмагъан садакъа ёлгенге, саугъа да, хата болмаса, хайыр келтирмейди деп. Къабарты-Малкъарны Муслийманларыны дин управлениясы кесини бу затха атап чыгъаргъан бегиминде хар затны шарт тохташдырып ачыкълагъанды. Ол документде садакъа тойгъанлагъа угъай, жарлылагъа бериледи деп сёз чорт салыннганды. Аны тюзлюкюне ишекли болгъан сыйлы Къуранны окъусун. Анда бек шарт айтылып турады садакъа кёзбаугъа угъай, сууаплыкъгъа берилирге керекди деп.

Биз харкюнлюк жашауубузда кёребиз ёлгенни ызындан къара кийиу миллетибизни алгъа атлам этерине къалай уллу чырмау болгъанын. Алайсыз да жаш адамларыбыз юйдегили болмай, ата-ананы жюреклерин къыйнап тургъанлары саулай миллетге жеттен къыйынлыкъды. Эллерибизде, шахарлада да 30-50 жыллары болгъан ненча жаш-ыбыз, къызыбыз алыкъа юйюр къураргъа ашыкъмайдыла. Аны юсюне да элде, тукъумда адам ёлсе, аны къарасын этип, той-оюн болмаса, жыр жырланмаса, жашла, къызла бир бири бла тепсемеселе, жюреклери жарып, юйюр къурамазламаса, миллет къалай айнысын, ёссюн?!

Къуанч, бушуу да бир бирсиз болмайдыла. Аланы экисин да адет-тёреде болгъанча ётдюре, бардыра билирге керекди. Бусагъатда бизде келин келген, киеу чакъырылгъан жерледе бек баш ишге столланы аракъы шешаладан толтуруу, эр кишилени, тиширыуланы да аны бла тежеу саналады.

Ол ахшылыкъ угъай, халкъыбызны жокъ этип баргъан уллу палахды. Андан кесибизни сакъланласакъ, ёлюмюбюз аз болурuна ишек жокъду. Аллах алай акъыл, къарыу, кюч берсин бизни жаш адамларыбызгъа, битеу халкъыбызгъа.

ТОЛГЪУРЛАНЫ Бекмырза,
урушну, урунууну ветераны.
Кенже эл.

Культура

Кеслерин танытхандыла

Республикада «Къабарты-Малкъарны жаш ауазлары» деген ат бла фестиваль-эришиу барады. Анга жаланда жаш жырчыла къатышадыла. Аны «Единая Россияны» Битеуроссей обществосуну «Молодая гвардия» деген организациясы къурагъанды.

Кёп болмай Тырныауз шахарны Къулийланы Къайсын атлы Культура деворецинде битеу районда келгенле эришгендиле. Концертни аллында ол организацияны регион штабыны таматасы Беслан Бештоков сёлешгенди. Ызы бла фестиваль башланнганды. Анга оноч жырчы къатышханды, 13 жылдан 21 жылгъа дери. Жюри жырны жанры бюгюнге келишгенине, сахнада жарыгъыны культурасына, аны къурагъан сыфатына къарагъанды.

Непеланы Джамиля, жыл санына да къарамай, бек аламат жырлагъанды. Ол, кесин къуру районда угъай, битеу республикада да танытханды. Бу фахмулу къызчыкъгъа жюри биринчи жер бергенди да сейир тюйюлдю. Экинчи жерге уа Кёнделенни 1-чи номерли школну окъуучусу Докаланы Юсюп чыкъгъанды. Ол да районда бек хунерли жаш жырчыладан бириди. Тырнаузну гимназиясыны окъуучусу Тёппеланы Джамиля ючюнчю болгъанды.

Фестивальны экинчи этапы Нальчикде болуп, уллу галаконцерт бла бошаллыкъды. Элбрус районадан ары Непеланы Джамиля, Доканы Юсюп эм Чомартланы Темирлан барлыкъдыла. Ючюнчю жырчы бусагъатда Искусстволаны Север Кавказ къырал институтунда окъуй турады.

А. ТАЛАЕВ.

«Заманны» конкурсу

Анамы огъурлу кёзлери

Черек районда халкъны иш бла жалчытхан управлениянда алларяна жарсуулары бла келген адамланы жумушларын тамамлагъынчы тынчая билмегенле ишлейдие. Къудайланы Наталия да аладан бириди. Ол мени анамды. Мен аны бек сюеме.

Биргесине ишлегенле, тюрлю-тюрлю жумушла бла келгенле анга къаллай намыс бергенлерин кёрсем, айхай да, кёлюм кётюрюледи. Ол да алагъа иги болады, ишни тынгылы этерге кюрешеди. Ишсиз къалгъан адамла ючюн къайгыыра, бирлени амал табаргъа ючюртеди, бирсилени уа ююреклерин жапсарады.

Элледе бийик билим алып, иш а табалмай тургъан кёп жаш адам барды. Аллайлагъа, экинчи усталыкгъа юйренирге керек болгъанын айтып, шёндюгю жашауда изленнген специальностьла алыргъа болушады. Окъуп бошагъанланы барысын да ишге салыргъа алыкъа онг болмагъаны себепли, жарсыргъа да тюшеди.

Алгъараксда анам управлениянда инспектор болуп урунгъанды, бусагъатда уа бухгалтерди. Иши да кёп болуп, заманы аздан-аз къала барады, алай ол бизни юсюнбюзден бир заманда да унутмайды.

Мындан эки жыл алгъа мени гитче къарындашчыгъым тургъанды, тамата этечим да барды. Анабыз барыбызны да бирча кёрюп, бир бирден айырмайды. Бир зат алып, къуандырама десе, ючюбюзге да бирча алады. Аны атасы бла анасы эртте ёлюп, кеси ёкъюз къалгъанды себепли, бизи, сабийлери, ююрегин тынчайтыргъа, ыразы этерге кюрешиучюбюз.

Ищден сора келсе уа, юйге уллу къууанч киргенча болады. Сау кюнню ишлеп арыгъанлыкъгъа да, бизни жубатыргъа да заман табады. Школда къалай окъугъанлыбызны соруп: «Билимди жашауугъузда болушурукъ»,- деп юйретеди. Биз, аны айтханын этип, хар затны да башыбызгъа жыяргъа ююрешебиз.

Уллугъа, гитчеге да намыс этеригибизни тилейди анабыз. Биз ариу кыылыкълы болсакъ сюеди. Тойлагъа, къурманлыкълагъа жюрютюп, бизни жууукъларгъа таныт-тыргъа кюрешеди. «Уллу болсагъыз, бир биригизни унутмай, хар заманда, кыыйын сагъатда болушуп, бир бирни сюйюп турсагъыз, мени ююрегим тынчайырыкъды»,- деген-лей турады ол.

Анамы огъурлу кёзлери, жумушакъ къоллары, ышаргъаны, юлгени бизни жолубузну кёй жылланы жарытып турсала сюеме.

КЪУДАЙЛАНЫ Лейла,
7-чи класс, Къашхатау эл.

Жырлюрын битеу къырал жырлагъанды

Василий Павлович Соловьёв-Седой туугъанлы - 100 жыл

Василий Павлович Соловьёв-Седой (керти тукъуму Соловьёв) 1907 жылда 25-чи апрельде туугъанды. Совет композиторладан бек белгилилеринден бири эди ол, жырларын битеу къырал жырлагъан. Композитор СССР-ни халкъ артисти деген бийик атха, Ленин атлы сауугъагъа да тийишли болгъанды.

Соловьёв-Седойну жырларында озгъан ёмюрде бизни кыыралны тарыхын, кёп тюрлениулени да кёрюрге боллукъбуз. Уллу Ата журт урушу кезиуюнде, андан сора жыллада да аны чыгъармачылыгъыны бек айныгъан кезиую эди. Артда аны ызындан келген композиторлагъа да ол юлгюлей къалгъанды.

Василий Павлович балет да жазгъанды, кинофильмлеге, театр оюнлагъа музыка да жарашдыргъанды. Алай аны ариу макъамлы жырлары этгенделе белгилиди уа.

Уруш башланнганлай окъуна, 23-чю июньда «Играй, мой баян» деген жырны жазгъанды. Ол Ленинградны радиосуну музыка белгиси болуп тургъанды. Августда къурагъан «Прощай, любимый город» деген макъамын а комиссия асыры мудахуа сангъан эди. Ол да композиторну тууган шахарыны музыка белгисине бурулгъан эди.

Ленинградны Соловьёв-Седой бек сюйгенди. Ишини юсю бла анга Москвагъа барыргъа тюшсе да, ол анда мычымагъанды. Анданды композиторну тууган шахарына дагъыда бир къауум макъам атагъанды.

Андан эвакуациягъа Оренбург шахаргъа кетгенде да, композитор «Ястребок» деген ансамбль къурагъанды. Аны репертуарына уруша къажау жырла киргендие. Оренбургда тюбешгенди Василий Павлович поэт Александр Фатьянов бла да. Аны жырча айтылгъан назмуларына композитор терк таба эди керекли макъамны. Ол шуёхлукъда туугъанлыла «На солнечной поляночке», «Давно мы дома не были», «Доброе утро», «Наш город» деген эм башха жырла да.

Урушну ахыр жылында Соловьёв-Седой «Небесный титохоход» деген фильмге музыка жазады. Андан «Потому, что мы пилоты» эм «Пора в путь-дорогу» деген жырлагъа бурулгъанды. Музыкасыны женгиллиги, кинофильмни жигитлеринде келишген, аны сыфатын ачыкъларгъан макъамы аланы эшитгенни эсинде къалгъандыла.

Патриот сезими кётюрюрге юйренген, аскерчини ич дуниясын ачыкълаучу композитор урушдан сора кесини хатын табалмай ёкъалгъанды.Бир къауум чам жыр жазып да кёргенди, ала халкъны эсинде къалмагъандыла.

1946 жылда ол поэт Исаковский бла танышады. Ала экиси бирге отуз жырны соавторлары болгъандыла. «Не тревожь ты себя, не тревожь», «Услышь меня, хорошая», «Баллада о солдате» эм башхала, къыйналмай, жетгенделе радио бла къыралны хар жерине, аланы эшитген хар кимни ююрегине жол таба.

Алай «Подмосковные вечера» деген М.Матусовскийни назмусуна такъгъан жыры бла хазна кёп жыр эришалмаз. Ала аны «В дни Спартакиады» деген илмулу телефильмге жазгъан эдиле. Ол а кесини заманыны, озгъан ёмюрню 50-чи жыллары-ны, битеу уллу къыралны музыка белгиси болгъанды. Москвада бардырылгъан жаш тёлю бла студентлени фестивальна келген битеу дунияны келечилери жырлагъандыла аны орус тилде, ёз тиллерине кёчюрюп да.

Артдан-артха композитор аллай бир белгили ишге атап неда жырчыны ауазына келишдирип тагъаргъа излегенди макъамын. Алай бла К.Шульженко аны «Величальная» деген бир къауум жыр кирген циклин толусунлай айтханды. Л.Зыкина бла ишлей, «Течёт река Волга» деген, ол сууну кесича, шош, чеги-кыыйыры болмагъан макъамлы жыр тууганды. «Если бы парни всей земли» degenни уа М.Бернес жырлагъанды.

1970 жыллада Василий Павлович Соловьёв-Седой къыралда кёп жерлеге, союз республикалагъа баргъанды. Композиторну къайда да эртteден таныш адамларыча тюбегендиле, аны жырлары жашаугъа кёллендиргенлерин, ахшы сезимлерин къозгъагъанларын айтхандыла.

Ол кезиуде композитор А.Пушкинни, С.Есениннни сёзлерине романсла, башха жыр циклле жазгъанды. Алай аны «Теремок» деген мюзикли (С.Маршакны жомагъына кёре) жартылай къалгъанды. 1979 жылда 2-чи декабрьде ол, билмей тургъанлай, жашаудан кеттенди.

Басмагъа**САРАККЛАНЫ Асият** жарашдыргъанды.

МЕДИЦИНА

Усталыкъгъа жарыкълыкъ да къошулса

«Мени жыл саным алтмыщдан атлагъанды. Мындан тёрт жыл алгъа, къыйын ауруу, терк болушлукъ берген машина бла 1-чи номерли шахар больницаны неврология бёлюмюне келтирген эдиле. Бир ненча кюнден мажалыракъ болама. Алай ауруу хроническийге айланнганы себепли, жылда бир айны больницада жатаргъа тюшеди.

Бёлюмню баш врачы Жанна Карданова кёллендирмесе эди, жашаудан тюнгюлюрча кезиулерим да болгъанды. Тауушлукъ врач, аламат адам Жанна Жантемировна жанымы сакълагъанды»,-деп хапар айтханды больницада саулугъун игилендирирге келген Мадина Хажметова.

Бёлюмде жатхан саусузла анда ишлегенлени юслеринден газетге жазыгъыз деп тилейдие. Сиз анга къалай къарайсиз деп больницаны баш врачыны заместители Марина Емузовагъа соргъанныбызда, ол: «Бек иги врачла, медсестрала ишлейдие анда. Къайсысыны юсюнден да кёп махтау сёз айтыргъа боллукъду»,- degенди.

Мында жатханланы хар бири да бидирликдие анда ишлеген врачла Аккайланы Асуананы, Лариса Коцевааны, Марина Шадованы, Людмила Канаметованы, тамата медсестра Лиза Кертиеваны, медсестрала Тогъузаланы Марианы, Махийланы Зухураны, Заира Канаметованы, Рената Гардановану юслеринден уллу жюрек юразылыкъларын. Нек degенде ала, саусузну къатына къашларын тюйюп угъай, ышара, ойнайкюле келедие.

Жанна Карданова алыкъа жаш болгъанлыкъгъа, усталыгъы, ишни тап къурай билгени бла да айырмалыды. Ол хар саусузну да жюрегине жол таба, жапсара да биледи. Керекли дарманланы жазып, берип кюордан алгъа тынгылы ушакъ этеди: кёп анализле бердиреди, алагъа кёре уа багъыуну бардырады.

Мени бир танышымы уа башха бёлюмге жатдырыргъа керек эдиле. Алай анда жер табылмай, неврологиягъа саладыла. Кеси аллына атлап келалмагъан саусуз, бешалты юнден аягъы юсюне болуп, бир кесекден игиге айланнганды. Жанна Жантемировна, Аккайланы Асуана да анга кёп къыйын салгъандыла, ауруун тохташдырыгъандыла. Ол а багъыуну тюз бардырыуда уллу магъананы тутады.

Саусузгъа капельница салыргъа, укол этерге да палатагъа кирген медсестрала: «Къалайсыз, игиркмисиз, тышында жаз башыды, кёлюгюзню кётюрюрге юрешигиз, ол сизге ауруугъуздан къутулургъа болушурукъдуу»,- деп ышара келедиле. Ол да бёлюмде ишлегенлени саусузлагъа багъыуда жорукъда кёргюзтюлмеген неда жазылмагъан амаллярындан бириди.

«Алыкъа бёлюмде диагностика оборудование, башха жетишмеген затла да бардыла, алай, анга да къарамай, багъыу ишибизни, саусузлагъа болушлукъ этиуюбюзню заманны излемине келиширгча, бийик медицина даражада бардырыргъа кюрешебиз», - дейди Жанна Карданова.

ХОЛАЛАНЫ Марзият.
Суратланы автор алгъанды.

Медсестра Тогъузаланы Марина саусузгъа къарайды.

Врач Аккайланы Асуана бла бёлюмню заведующиси Жанна Карданова (солдан онгнга).

САКЪЛЫКЪ

Автомашиналаны урлау жылдан-жылгъа кёпден-кёп бола баргъаныны юсюнден айтыр кереклиси окъуна жокъду. Ол тюрлю аманлыкъчылыкъны кеси башында сынамагъан, аны къыйынлыгъын иги англаламазгъа да болур. Быйыл жылны башындан бери окъуна къыркъдан артыкъ адам ол тюрлю жарсыуу бла кёргендие.

Биз, бу кюнледе КъМР-ни МВД-сыны уголовный розыск управлениясыны начальниги Заур Крымуковха тюбеп, автотранспортну урлаучуланы, сюрюп кетиучюлени жолларын кесерча эм автомашиналары болгъанда ол тюрлю аманлыкъчылыкъдан сакъланыр ючюн не этерге керекли болгъаныны юсюнден сёлешенбиз.

Аманлыкъчыла кёбюсюнде ота журтлу машиналаны урлайдыла

-Бу тюрлю аманлыкъчылыкъ ,- degенди ол,- кертиси бла да, кёплени тынчлыкларын алгъанды. Бюгюнлюкде автомашиналаны урлауну эм аланы сатыуну машиналаны сюрюючюле къуралыуу хапда бардырадыла, ол регионла аралы аманлыкъ болгъанды. Андан тюшген файда законсуз наркотикле эм сауутла сатыудан тюшгениндген кёп тюйюл эсе, аз тюйюлдю.

Автомашинала уа кёбюсюнде орамладан, юйлени къатларындан урланадыла. Адетли сигнализациялары болмагъан автомашинала сагъатла, кюнле бла бир жерден тепдирилмей турсала, алагъа аманлыкъчылана кёзлери илинмей къалмайды.

Урланнган автотранспортну излеп табар ючюн, ызындан терк болургъа керекди. Адамла уа заманында органлагъа билдирирге артыкъ бек ашыкъмайдыла.

Бирле кеслери излерге кюрешедиле. Аланы кёбюсю уа урлагъан адам хапар билдирир да, нохтабау алып, автомашинаны иесине къайтарыр деп ышанадыла. Ала кеслерин алдайдыла, бизни излеу ишибизге да чырмау боладыла.

Бусагъатда КъМР-ни МВД-сыны органлары, службалары, бир бири бла келишип, автотранспорт кёп урланнган жерлеге УГИБДД-ны жол-патруль службасы, милиция участка уполномоченныйлерини инспекторлары бегирек сакъ болурларына шарт мадарларын этедие.

Мен былайда аманлыкъчыла артыкъда кесибизни къыралда чыгъарылгъан автомашиналаны кёп урлагъанларын айта кетерге сюеме. Ала бек кёз къаратханла ВАЗ-2107-8, ВАЗ-2114-4, ВАЗ-211-11, ВАЗ-2112-в эм башхаладыла.

Сёз ючюн, быйыл 16-чы февраллда Нальчикде республикалы клиника больницаны къатындан багъасы 260 минг сом болгъан ВАЗ-2124 урланнганды. Аны къырал номерлери окъуна жокъ эдиле. Кеси да Урух элде жашагъан адамныкъы эди. Ол, автомашинагъа сигнализация да салдырмай, орамда къоюп, кёп заманны анга къарамагъанды. Аллай уллу кёллююк бла автомашиналарындан къуру къалгъанла кёпдюле. Аны къой, бир-бирле автомашиналарны ичинде документлерин да къоядыла. Алай бла, урлагъан адамгъа автомашинаны кесини атына кыыналмай, къоркъмай тюшюрюре болушун.

Быллай шартны энчи белгилегре сюеме. Арт кезиуледе урланнган автомашиналаран асламысы Пятигорск шахарда сатылып алынгандыла. Биз оюм этгенден, транспорт сатылгъанынны, аны ким алгъанынны эм ол къайдан келип сатыу этгенини юсюнден хыйлачы тюкенчи аманлыкъчы къауумлагъа хапар берип болгъанды. Ала уа, сатылгъан автомашинаны ызындан марлап, айланып, тап тюшгенлей, сюрюп кеттендиле.

Мен автотранспортлары болгъанлагъа быллай затланы эсгертирге сюеме: адам автомашинаны саллыкъ жерин тап сайларгъа керекди. Он аны къаллай номерли транспортну къатында къойгъанына дери билирге тийишлиди. Тынгылы сигнализациясы болмагъан автомашинаны бир юннге угъай, беш минутха окъуна кёз туурадан кетерирге жарамайды. Адам не аз да ишеклик туудургъан зат кёрсе, ич органлагъа мычымай билдиririге керекди. Аллай ышанылуукъ, байламлыкъ болса, уруччулукъну азайтыргъа, аманлыкъчыланы ырбынгга тыяргъа къолдан келликди. Бек алгъа уа кеси мюлюкбюзге кесибиз сакъ болургъа, уллу кёллюкнюкю къояргъа заман жетгенди.

Ушакъны **ТЕММОЛАНЫ Мухадин** жазгъанды.

Спартакиада

Къаты кюрешиуде

Элбрус районну окъуучуларыны спартакиадалары бошалгъанды. Ол спортну алты тюрлюсюнден бардырылгъанды - женгил атлетикадан, футболдан, волейболдан, баскетболдан, грек-рим тутушуудан эм ауур атлетикадан.

Биринчи эришиуден окъуна Тырнауузну лицейи бла гимназиясы бир бирге хорлатмазгъа къаты кюрешгендиле. Анда гимназиячыла алчыла болгъанлыкъгъа, болумну тюрлендиririге аланы къарыулары жетмегенди.

Спартакиаданы битеу кезиулеринде алынгган баллагъа кёре лицейни командасы биринчи болгъанды. Экинчи жерге уа гимназиячыла чыкъгъандыла. Ючю бек ючлю команданы санына Тырнауузну 3-чю номерли школуну окъуучулары да киргендиле.

А.ТАЛАЕВ.

Бокс

ЮФО-ну биринчилигине къатышырыкъдыла

Тырнауузу шахарны «Геолог» спорт комплексинде боксдан республиканы биринчилигине 1993-1994 жыллада туугъан жаш тёлюню арасында эришиуле бардырылгъандыла. Алагъа Къабарты-Малкъарны шахарларындан бла районларындан жюзге жуукъ спортчу къатышхандыла.

Турнирде хорлам ючюн онтогъуз тюрлю ауурлукъда кюреш къаты баргъанды. Биринчи жерлеге Хасаниядан Мечукаланы Азнауур, Жангоразланы Рустам, Созайланы Ислам, Хапаланы Жюнюс, Нёгерланы Мурат, Нальчикдеги Семенланы Элдар, Ислам Варитлов, Арсен Аюев, Ашамаз Жиляев, Юрий Тлеваев, Тюменланы Казим эм Кантемир Жиляев, Кёнделенден Чеченланы Шамил, Будайланы Ислам, Малкъондуланы Залкъуф бла Ахмат, Огъары Малкъардан Атабийланы Ахмат эм Иттийланы Алим, Шалушкадан Астемир Кучменов бла Беппайланы Ахмат, Прохладный шахардан Игорь Цой, Вазин Каграманян, Къашхатаудан Къадырланы Руслан, Эльрусдан Зураб Квитиани, Зольскийден Ислам Абидов чыкъгъандыла.

Аланы барысына да сыйлы грамотала эм эсде къалырча сауугъала берилгендие. Башда айтылгъан спортчула май айны закъуф бла Черкесск шахарда бардырыллыкъ Юг федеральный округну биринчилигине къатышырыкъдыла.

ГЕЛЯЛАНЫ Сахадин.

ФРИРАЙД

Къарыуларын Швейцарияда сынагъандыла

Фрирайд (лыжалада неда сноубордда трасса болмагъан жерде таудан эниште бир тюрлю тыйгычсыз учуу) - спортну къоркъуулу тюрлюлериндген бириди. Россейли лыжачыла, сноубордчула аны бла кюрешип башлагъанлы алай кёп болмайды. Дуния эришиулеге къатышыу чекге жаланда озгъан жылда чыкъгъандыла. Алай бир тюрлю жетишимлеге уа жетмегендиле. Болсада къоркъуулу спортда дунияда намыслары жюрюгенлени сатыларына бизни жерлеширебиз эр бла къатын Байдаланы Александр бла Элизабет Паль да киргенлери уа бек къуандырады.

Ала бла Азауда тюбешгенбиз. Къртисин айтханда, бирраз сакъларгъа тюшген эди. Биз ары келгенибизде, Саша Минги тауда иги да бийикде, Элиза уа Чегетде эдиле.

Саша терк окъуна эниште тюшюр. Ол кеп сёзлю жаш болмагъаны себепли, сорууларыбызгъа да къысха жуапла бере эди. Алай озгъан эришиулени юслеринден а сюйюп хапар айтханды. Алагъа дуния бек кючлю райдерлери къатышхандыла. Алгъа Австрияда бла Францияда эки сайлау кезиу бардырылгъанды. Россейден беш спортчу къатышхан эдиле да, финалгъа жаланда Александр бла Элизабет чыкъгъандыла. Фрирайддан эришиуле онекинчи кере Швейцарияда бардырылгъандыла.

- Башха спортчула бла тенглешдиргенде, Элиза бла мен тауну ахырда танымай эдик, - дейди Александр. - Ары келгенибизде, тёгерекни туман басып, кёзюлдюреуюк бла окъуна жукъ кёрюр амал жокъ эди. Эришиуле бардырыллыкъ жол жабылып болгъаны себепли, аны сынаялмагъанбыз. Тауну суратларына къарап, финишге жетерге ючамал болгъанын англалгъанбыз.

Бизни спортчуларыбыз, танымагъан жерлеринде бек къыйынжолну сайламай, жашауларына уллу къоркъуу болмагъан жол бла учландыла. Сёзсюз, ол эришиулени итогларын чыгъаргъанда, эсге алынмай къалмагъанды. Элизабет - тёртюнчю, Александр а жетинчи жерлеге тийишли болгъандыла.

Ала аллай даражалы эришиулеге биринчи кере къатышханларын эсге алсакъ, ол да аман тюйюлдю. Дуния бек иги райдерлерини санына тюшген окъуна жетишимди. Биринчи жерлени уа французлула бла швейцариячыла алгъандыла. Ол да сейир тюйюлдю, ала тауну иги таныйдыла, сынаулары да уллуду.

Эришиулени юслеринден Элизабет былай айтады:

- Быллай уллу эришиулеге къатышырыгъа Сашаны эсине келген эди. Мен да угъай демегенме. Дуния бек кючлю райдерлери окъуна итинмей эдиле хорларгъа. Алагъа ол бек алгъа шоуду, ала сынаулары кёргюзтюп, башхалагъа къарайдыла. Финишге жеталмай къалгъанла да бар эдиле.

Бир тюрлю чырмаула чыкъмай къалсала, Александр бла Элизабет келир жыл да къатышыр мурат этедиле эришиулеге.

Анатолий ТЕМИРОВ.

Сахна

«О-ха-хай!»

28-чи апрельде 19 сагъатда Музыка театрда чамчы, жырчы, Къабарты-Малкъарны, Къарачай-Черкесни да сыйлы артисти **Жангоразланы Мажитни «О-ха-хай»** деген бенефиси боллукъду. Анда сиз чам хапарда эшитириксиз, оюнладан юзюклеге къарар онг табарыкъсыз.

Соруу болгъан бу телефон бла сёлешсин: **77-42-08.**

Хош келигиз «О-ха-хайгъа!»

УЧРЕДИТЕЛЬЛЕ: Къабарты-Малкъар Республиканы Парламенти бла Правительствосу

Баш редактор
АТТАЛАНЫ Жамал

РЕДКОЛЛЕГИЯ:
АЛИКАЛАНЫ Владимир, АППАЙЛАНЫ Музафар (баш редакторну заместители), БЕППАЙЛАНЫ Мутаслип (баш редакторну заместители), БИТТИРЛАНЫ Аминат, КЪУЛБАЙЛАНЫ Алий, ТЕКУЛАНЫ Хаса, ТОКУМАЛАНЫ Хусейн, ТОКЪЛУЛАНЫ Борис (жуапсыз секретарь).

ТЕЛЕФОНЛА:
Редакторну приёмныйи -42-63-01. Баш редакторну заместителлери - 42-38-21, 47-26-22. Жуаплы секретарь - 42-66-85.
Секретариат - 40-93-62. Корректорда - 42-63-52

РЕДАКЦИЯНЫ БЁЛЮМЛЕРИ:
Жамаат-политика жашауну бёлюмю- 42-67-68,42-24-02.
Экономиканы бёлюмю - 42-66-73.
Культураны бёлюмю - 42-68-72.
Социальный политиканы бёлюмю - 42-66-76, 47-27-59.
Жангылыкъланы бла спортну бёлюмю - 47-26-39, 42-66-71 .
Письмоланы,рекламны эм биллириулени бёлюмю - 42-37-94.
Тилманчланы бёлюмю -47-31-28.
Сурат альучу - 42-75-82. Бухгалтерия - 42-30-87
Операторла - 47-26-28, 42-39-65.

Редакция авторла бла къагъыт жюрютмейди. Къол жазмалагъа рецензия этилмейди эм ала артха къайтарылмайдыла.
Газетде басмаланнган материаллада айтылгъан оюмла редакцияны оюму бла келишмезге боллукъдула. Алада айтылгъан хар зат ючюн, Россей Федерациясы басманы юсюнден Законуну тийишлиликде, материалланы авторлары кеслери жууаплыдыла.
Редакция авторладан 400 газет тизгинден (машинка бла жазылгъан 5-6 бет) кёпню алмайды.
Газет Басманы эм асламлы информацияны эркинликлерин къоруулау жаны бла Къабарты-Малкъар регион инспекцияда 1994 жылда 14-чю июньда регистрация этилгенди.
Регистрация номер —И—0066. Индекс - 51532

Газетни басмагъа КъМР-ни Культура эм информация коммуникацияла министерствосуну компьютер службасы хазыр этгенди.
Газет 1905 жылда Революция атлы республикалы полиграфкомбинатда басмаланнганды, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 33
Газетлени иелерине тапдырыу ючюн КъМР-ни почта связыны федеральный Управлениясы жууаплыды.
Телефонда: 44-06-51, 49-71-59
Газетлени рознитагъа сатыу ючюн КъМР-ни "Роспечать" акционер обществосу жууаплыды.
Телефон: 42-69-34

Номерге графикге кёре 19 сагъатда къол салынады. 21.00 сагъатда къол салынгнганды
ГАЗЕТНИ НОМЕРИН ЧЫГЪАРГЪАНЛА:
Беппайланы Муталип - дежурный редактор; Кетенчиланы Зульфия - жууаплы секретарьны заместители; Гуппойланы Жаннета, Ахматланы Шахида, Алийланы Кулина, Зезаланы Лида - корректорла.
Тиражы 3750 экз. Заказ № 1202

РЕДАКЦИЯНЫ АДРЕСИ:
360000, Нальчик шахар, Ленин атлы проспект, 5